

**“MINUN TÄYTYI TUNNUSTAA RIKOS, MUTTA EN TIEN-
NYT MIKÄ RIKOS VAATI TUNNUSTUSTANI” - KIINAN
UIGUURIEN KOHTAAMAT SORTOTOIMET GIORGIO
AGAMBENIN FILOSOFIAN KONTEKSTISSA**

Vili Ikonen

Kandidaatintutkielma

Politiikan tutkimus

Yhteiskuntatieteiden ja
filosofian laitos

Jyväskylän yliopisto

Syksy 2022

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta Humanistis-yhteiskuntatieteellinen	Laitos Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos
Tekijä Vili Ikonen	
Työn nimi "MINUN TÄYTYI TUNNUSTAA RIKOS, MUTTA EN TIENNYT MIKÄ RIKOS VAATI TUNNUSTUSTANI" - KIINAN UIGUURIEN KOHTAAMAN SORTOTOIMET GIORGIO AGAMBENIN FILOSOFIAN KONTEKSTISSA	
Oppiaine Politiikan tutkimus	Työn laji Kandidaatin tutkielma
Aika Syksy 2022	Sivumäärä 38
Ohjaaja Kia Lindroos	
Tiivistelmä <p>Kiinan hallinto on 2010-luvulla harjoittanut terrorismin torjuntaa rikkoen samalla ihmisoikeuksia. Nämä toimet ovat erityisesti kohdistuneet Xianjiangin maakunnassa asuviin uiguureihin ja muihin muslimivähemmistöihin. Analysoitavana materiaalina tutkimuksessa käytetään 2022 julkaistua Yhdistyneiden Kansakuntien ihmisoikeusvaltuutetun toimiston tekemää raporttia nimeltä: "OHCHR Assessment of human rights concerns in the Xinjiang Uyghur Autonomous Region, People's Republic of China".</p> <p>Tutkimuksessa ihmisoikeuksia rikkovia toimia analysoidaan filosofi Giorgio Agambenin ajatteluun pohjaten. Käsittelen Agambenin "Homo Sacer: Sovereign Power and Bare Life" -teosta, jossa Agamben tutkii biopolitiikkaa ja sen suhdetta suvereniteettiin. Avatessa Agambenin ajattelua, tutkimuksessa tukeudutaan häntä edeltäneisiin Carl Schmittin ja Michel Foucault'n ajatteluun. Kehystän myös Agambenin omaa termistöä ja ajattelua, kuten paljasta elämää, homo sacer hahmoa sekä hänen omia käsityksiään keskitysleiristä ja biopolitiikasta.</p> <p>Uiguurien kohtelua avataan useasta kulmasta. Lainsäädännöllisesti tutkitaan, kuinka epätasaisesti määritellyt termit, kuten "ekstremismi" "terrorismi" sekä "vakava" ja "lievä" rikkomus käytetään, jotta lainsäädäntöä voidaan soveltaa mielivaltaisella tavalla. Toiseksi tutkitaan millä tavoin uudelleen koulutuskeskukset ja siellä vangittuna olevien heijastelevat Agambenin omaa käsitystä biopoliittisesta leiristä. Sen jälkeen siirrytään tarkastelemaan, kuinka Agambenin kuvaaman leirin käytänteet ovat limittyneet osaksi Xinjiangin normaalia yhteiskunnallista elämää.</p> <p>Tutkimuksessa Kiinan harjoittamat sortotoimet osoittautuvat yhtenäisiksi Agambenin kuvaaman modernin biopoliittisen hallinnan kanssa. Tutkimuksessa päätellään Kiinan uiguurien olevan paljaan elämän, siis täysin oikeudettomassa tilassa. Uudelleen koulutuskeskukset ovat laillisen järjestyksen ulkopuolelle jääviä alueita, joissa mikään laki tai oikeus ei päde. Laajemmin tutkimuksessa selviää, että koko Xianjiangin maakunta on perinpohjaisen valvonnan alaisena. Tämä teoreettiseen viitekehykseen valossa tarkoittaa, ettei kukaan kansalainen ole turvattu mielivaltaisen suvereenin tahdolta.</p>	
Asiasanat Giorgio Agamben, Kiina, Suvereniteetti, Biopolitiikka, Poliitiikka, Keskitysleiri, Ihmisoikeudet	
Säilytyspaikka Jyväskylän yliopisto	
Muita tietoja	

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
2	TEOREETTINEN VIITEKEHYS	4
2.1	Carl Schmitt ja suvereenisuuskäsite	4
2.2	Michel Foucault ja biopolitiikka.....	5
2.3	Kreikan kielen kaksi termiä "elämälle" ja paljaan elämän synty.....	7
2.4	Homo sacer	9
2.5	Agambenin Biopoliittinen leiri.....	11
3	KIINAN SORTOTOIMET UIGUURIVÄESTÖÄ VASTAAN AGAMBENIN FILOSOFIAN POHJALTA TULKITTUNA	14
3.1	Terrorismin torjuntaan käytetty lainsäädäntö	14
3.2	Uudelleen koulutuskeskukset biopoliittisena leirinä	18
3.3	Uudelleen koulutuskeskus paljaan elämän asuinsijana	23
3.4	Leirin leviäminen läpi yhteiskunnan	27
4	LOPPUPÄÄTELMÄT JA POHDINTA.....	31
	LÄHTEET	36

1 JOHDANTO

Tämän tutkielman tarkoituksena on tarkastella YK:n ihmisoikeusvaltuutetun toimiston (tästä edes OHCHR) vuonna 2022 julkaisemaa raporttia ”OHCHR Assessment of human rights concerns in the Xinjiang Uyghur Autonomous Region, People’s Republic of China”, joka käsittelee Kiinan Xinjiangin autonomisen maakunnan, uiguurinkii-nalaisten ihmisoikeustilannetta (OHCHR 2022). Aiheesta on uutisoitu Suomen medi-
oissa useaan otteeseen viimevuosien aikana (ks. esim. Skön & Tolas 2022; Pajari 2019). Aihe on siis ajankohtainen sekä ihmisiä syvästi huolestuttava. Tutkimuksen aloitus-
vaiheessa syksyllä 2022 analysoitavana aineistona toimiva raportti oli tuoreeltaan jul-
kaistu ja näin ollen sen kohteeksi ottaminen oli luonteva valinta. Henkilökohtaisena
innoitteena tutkimukselle on ollut taustoittaa Kiinassa tapahtuneita – ja edelleen ta-
pahtuvia – asioita teorettisesta näkökulmasta. Tämä tavoite perustuu omakohtaiseen,
mutta empimättä myös yleisinhimilliseen haluun ymmärtää vääryyttä sen moninai-
sissa esiintymismuodoissa.

Käsittelen raportista kerättyä aineistoa Giorgio Agambenin ajatteluun nojaten. Italia-
lainen Agamben on yksi nykyisen kontinentaalisen filosofian tärkeimmistä henki-
löistä, jonka nousua kuuluisuuteen on erityisesti siivittänyt Homo Sacer -kirjojen sarja
(Abbott 2016). Tulen tässä työssä erityisesti keskittymään edellä mainitun sarjan en-
simmäiseen osaan ”Homo Sacer: Sovereign Power and Bare Life” (Agamben, 1998).

Kyseisessä teoksessa on esitelty tutkielmani kannalta Agambenin oleellisin teoreettinen ajattelu sekä käsitteet paljas elämä¹ ja *homo sacer*.

Olen työssäni tulkinnut Homo Sacer -teoksen olevan ennen kaikkea edeltäviä ajattelijoita syntetisoiva teos, jossa tällä keinolla on pyritty uuden tutkimuksellisen horisontin avaamiseen. Näin ollen teoreettisessa viitekehyksessä keskitytään myös Agambeniin vaikuttaneita ajattelijoita ja ideoita. Näistä ensimmäiset ovat Carl Schmitt ja Michel Foucault. Agambenin (1998, 11–12; 15) käyttämä suvereenisuuskäsite pohjautuu Carl Schmittin kehittämään poikkeustila-ajatteluun. Toisaalta Agamben rakentaa omaa teoriaansa Foucault'n pohjalta, todetessaan oman teoriansa olevan jatkumoa ja/tai korjausyritys Foucault'n muotoilemaan biopolitiikan käsitykseen (Agamben 1998, 9). Tulen lisäksi käsittelemään Aristoteleen ja antiikin Kreikan kulttuurissa esiintyneitä kahta eri termiä elämälle: *bios & zoe* (Agamben 1998, 1–2).

Tämän teoreettisen alustuksen valossa, tutkimuskysymykseni tarkentuu muotoon: miten Agambenin teoria suvereenisesta vallasta, paljaasta elämästä ja *homo sacerista*, jäsentää Kiinan harjoittamaa terrorismintorjuntapolitiikkaa, sen toimintamekanismeja sekä rakenteita? Premissinä on, että Agambenin tarjoama teoria sekä käsitteistö auttaa ymmärtämään artikkelissa kuvattua Kiinan harjoittamaa politiikkaa, sen poliittisia rakenteita sekä toimintamekanismeja. Agambenin teoriaa ja/tai käsitteistöä on ollut aiemmin teoreettisena käsiteoperaattorina tutkimuksissa, joissa käsitellään uiguurin ja Kiinan suhteita (ks. esim. Roberts 2018; Kam & Clarke 2021). Näin ollen voidaan olettaa, että OHCHR:n (2022) artikkelin materiaalista löytyy samoja aineksia, jotka tekevät Agambenin teorian käytöstä aiheellista. Erona aiempaan tutkimukseen voidaan nähdä olevan tässä tutkimuksessa käytetyn pohjamateriaalin tuoreus sekä sen erityinen status YK:n alaisuudessa toimivan OHCHR:n julkaisuna.

Rakenteellisesti tutkielma etenee seuraavasti. Aluksi esitellään Agambenin ajattelun teoreettinen viitekehys. Tämä koostuu viidestä alaluvusta. Ensimmäisessä alaluvussa käsitellään Agambenin ajattelulle oleellista Carl Schmittin suvereniteettifilosofiaa.

---

¹ nuda vita

Toisessa alaluvussa keskiöön tulee biopolitiikka, jossa keskitytään Michel Foucault'n ajatteluun. Kolmannessa alaluvussa paneudutaan Agambenille oleellisiin elämää eri merkityksessä tarkoittaviin termeihin *bios* sekä *zoe* ja kuinka niiden pohjalta käsitetään paljas elämä. Neljännessä alaluvussa tarkastellaan antiikin Rooman *homo sacer* hahmoa. Viidennessä biopoliittista leiriä, jonka Agamben näkee oleelliseksi ymmärtääksemme moderniuden poliittista paradigmaa.

Tämän laaja-alaisen teoreettisen taustoittamisen jälkeen tutkielmassa siirrytään analysoimaan Xianjiangin maakunnassa tapahtuvaa terrorismin torjuntaa. Ensimmäisessä alaluvussa käsitellään maan lainsäädäntöä, ja kysytään, kuinka lainsäädäntö mahdollistaa etnisten vähemmistöjen raukeamisen paljaan elämän tilaan. Toisessa alaluvussa tutkitaan uudelleenkouluksia. Kysymyksenä on, minkälaisia yhtäläisyyksiä on uudelleenkouluksien ja Agambenin käsittelemän leirin välillä. Kolmannessa alaluvussa analysoidaan, onko biopoliittisen leirin toimintamekanismit levinneet ylitse koko Xinjiangin maakunnan, kuten Agambenin ajattelussa on odotettu tapahtuvan. Tämän jälkeen seuraa yhteenveto tutkielman tarjoamista löydöksistä sekä mahdollisia tieviitteitä tulevaan tutkimukseen.

2 TEOREETTINEN VIITEKEHYS

2.1 Carl Schmitt ja suvereenisuuskäsite

Useat tutkijat näkevät Agambenin ymmärtämän suvereenisuuskäsitteen taustalla olevan Carl Schmittin ja hänen legaalispoliittinen rajanvetonsa, jossa suvereeni on se, joka päättää poikkeustilasta (Colebrook ja Maxwell 2016, 48; Murray 2010, 62; Murray ja Whyte 2011, 181). Tästä rajanvedosta seuraa päätelmä, että poikkeus selittää normissa toimivan säännön: Schmitt (1997, 60) kirjoittaa: "Poikkeus on kiinnostavampi kuin normaalitapaus. Normaali ei todista mitään, poikkeus todistaa kaiken; se ei ainoastaan vahvista sääntöä vaan sääntö elää poikkeuksesta". Agamben (1998, 14) kuvaa tätä suvereniteetin paradoksiksi: suvereeni on samaan aikaan lain sisä- ja ulkopuolella. Normaalissa tilassa suvereeni on lain ulkopuolella, mutta päättäessään poikkeustilasta, suvereeni juuri on oikeutettu niin tekemään ja on tässä roolissaan legaalisen järjestelmän sisäpuolella (Schmitt 1997, 51).

Ojakankaan (2004, 39) tulkinnassa, poikkeustilan palauttaminen normaaliin tilaan tapahtuu myös vain ja ainoastaan suvereenin päätöksellä. Agamben (1998, 17–18) näkee poikkeuksen eksklusiona, ulossulkemisena. Normaalista laista poikkeava on kuitenkin samalla juuri poikkeavuudessaan suhteessa lakiin (Ibid, 17–18). Poikkeuksen kohdalla normaalissa tilassa vallitsevaa lakia ei sovelleta, vaan se lakkaa olemasta sille (Agamben 1998, 17–18). Tällöin kuitenkin poikkeuksen määräämä "ulkopuoli" on sisäistettyä ulkopuolta (ibid 17–18). Se jää poikkeuksena, siis ulkopuolisena suvereenin hallinnan alaisuuteen, suvereenin hylkäämänä (Agamben 1998, 17–18).

2.2 Michel Foucault ja biopolitiikka

Biopolitiikka on politiikan taso, joka koskee elämän itsensä hallintaa ja säännöstelyä (Dean 2010, 118; Lemke 2011, 24). Se on politiikkaa, joka käsittää elämän ja kuoleman välillä olevat biologiset asiat, syntymästä, terveyteen ja sairauksiin (Dean 2010, 119). Biopolitiikan kohteena ovat ne prosessit, jotka ylläpitävät tai heikentävät väestötasolla esiintyvää hyvinvointia (Dean 2010, 119). Sen alaan kuuluvat myös ne prosessit, joissa populaatioita aletaan lajittelemaan eriäviin alaryhmiin, joiden vaikutusta arvioidaan positiivisena tai negatiivisena koko populaatioon nähden (ibid, 119). Michel Foucault'n vaikutus biopoliittiseen debattiin on mittava, häntä pidetään yhtenä alan vaikutusvaltaisimmista henkilöistä (Mill 2017, 13).

Lemke'n (2010, 53) mukaan Giorgio Agambenin ajattelun sentraalinen lähtökohta on biopolitiikan looginen linkittäminen suvereniteettiin. Millsin (2008, 59) mukaan Michel Foucault paikallisti biopolitiikan alkaneeksi 1600-luvun aikana ilmentyneissä uusissa hallinnallisuuden muodoissa, kun taas Agamben näkee biopolitiikan paljon vanhemmaksi suvereenin vallan muodoksi. Agambenin (1998, 6) mukaan biopolitiikka määrittää koko suvereenin vallan olemassaoloa, se on yhtä vanha kuin suvereenin perustoiminto, poikkeustilan luominen. Tästä syystä Mills (2008, 59) painottaa, että Agambenin pyrkimyksenä on korjata sekä täydentää Foucault'n teesiä biopolitiikasta. Seuraavaksi tutustutaan lyhyesti Foucault'n biopolitiikan käsitykseen.

Mills (2008, 59) ajattelee Foucault'n käsittelevän biopolitiikan nousevan erityisesti Seksuaalisuuden Historian viimeisestä luvusta. Foucault (2010, 100) kyseisessä teoksessa kirjoittaa esimodernin ajan suvereniteetin vallan olleen: "ennen muuta oikeutta ottaa: se kohdistui tavaroihin, aikaan, ruumiiseen ja loppujen lopuksi elämään; se huijpentui erioikeuteen vallata omakseen elämä sen alistamisen tarkoituksessa". Millsin (2017,15) mukaan Foucault näkee siis klassisen maailman suvereenisuuden olevan viimekädessä päätös-oikeutta ottaa yksilöiltä asioita pois ja siirtää ne omaan hallintaansa. Lemke'n (2011, 35) kirjoituksessa Foucault'n elämän ottamisen suvereenisuus assimiloituu biovaltaan, jossa elämää hallitaan, turvallistetaan, kehitetään ja hoivataan. Mills

(2017, 14) tulkitsee, että tämän vuoksi seksuaalisuus on Foucault'lle jotakin ei luonnollisesti annettua vaan historiallisesti rakentuvaa ja säädeltyä, jossa vartalo ja sen kyvykkyys nautintoon yhdistetään tiedon ja vallan operaattoreihin. Kehosta tulee kone, jonka voimaa pyritään tehostamaan ja kesyttämään, eriävillä kontrollijärjestelmillä (Foucault 2010, 102). Samalla muodostuu lajiruumis, siis biologinen prosessikokonaisuus, jota määrittävät ja jonka kontrollin alaisuudessa ovat lisääntyminen, terveydentila, elämänkaaren pituus, syntymä ja kuolema (Foucault 2010, 102).

Foucault'n mukaan modernissa ajassa vallitsee aivan uudella tavalla vallanmuoto, jota hän nimittämää kuolemanvallaksi. Kuolemavalta toimii edellä mainittujen elämää tehostavien mekanismien kääntöpuolena. Esimerkkinä Foucault käyttää sotaa, jota ei enää käydä suvereenin puolustamiseksi vaan kaikkien ihmisten olemassaolon nimissä. Näin ollen tappamisesta on tullut selviytymiselle välttämättömyys. Samalla sodassa käytettävät teknologiat ovat kehittyneet tuhovoimiltaan drastisemmiksi, ne ovat muuttuneet täydellisen tuhon välineiksi. Modernien valtioiden jaettu taustaperiaate kaikenlaisissa defensiivisissä doktriineissa on väestön biologinen olemassaolo. (Foucault 2010, 100–101.)

Näin päädytään tilanteeseen, jossa: "Vuosituhannen ajan ihminen oli sellainen kuin hän oli Aristoteleelle: elävä eläin, jolla on lisäksi poliittisen olemassaolon kyky. Moderni ihminen on eläin, jonka elämän hänen politiikkansa elävänä oliona asettaa kyseenalaiseksi" (Foucault 2010, 105). Oksalan (2010, 24) mukaan Foucault'n tekemä päähavainto on, että modernia politiikkaa oleellisesti värittää taipumus ottaa pääkohteekseen itse elämä. Tämä on piirre, jossa moderni politiikka vahvasti poikkeaa aiemmasta poliittisen ajattelun traditiosta, joissa oleellista oli poliittisen elämän ja elämän sinänsä kategorioiden erottaminen (Oksala 2010, 24). Kuitenkin, kuten tämän luvun alussa todettiin, juuri tämä Foucault'n ehdottama jakolinja esimodernin poliittisen ja modernin biopoliittisen välillä on se, missä Agamben eroaa Foucault'n analyysissa (Mills 2008, 59). Seuraavaksi paneudumme Agambenin analyysiin, jossa hän tarjoaa vaihtoehtoisen tulkinnan lännen biopoliittisesta historiasta.

2.3 Kreikan kielen kaksi termiä ”elämälle” ja paljaan elämän synty

Agambenin ajattelun yhtenä lähtökohtana on antiikin kreikassa esiintyvät kaksi eri termiä elämälle: *bios* ja *zoe*. *Zoe* tarkoittaa yksinkertaista elämisen faktaa, joka on jaettava niin ihmisillä, eläimillä ja jumalilla. *Bios* taas tarkoittaa elämää, jossakin yksilölle tai ryhmälle asetetussa muodossa, siis elämänmuodon sisältävän elämän. Esimerkkinä tästä Agamben käyttää Aristoteleen Nikomakhoksen etiikassa olevaa jakoa, jossa kontemplatiivinen elämä (*bios theoretikos*), nautintojen elämä (*bios apolaustikos*) ja poliittinen (*bios politikos*), kaikki sisältävät termin *bios*. Hän huomauttaa, että olisi itseasiassa mahdotonta ajatella filosofin käyttävän termiä *zoe* kuvaamaan mitään näistä, sillä kreikan kielen *zoe*-sanalla ei ole monikon taivutusmuotoa. (Agamben 1998, 1.)

Länsimaisen politiikantutkimuksen normaalina käytänteenä on ollut, kuvata antiikin Kreikan yhteiskuntajärjestelmän koostuvan toisistaan erillään olevista *oikos* ja *polis* alueista (Ojakangas 2020, 2). Ojakankaan (2020, 2-5) mukaan, Hannah Arendtin kirjoitukset antiikin poliittisesta teoriasta on vaikuttanut ratkaisevasti kyseisten termien käyttöön modernin poliittisenteorian piirissä. Toisekseen Agamben (1998, 3-4) itse nimeää Arendtin ajattelun omaansa vaikuttaneeksi. Näin voidaan olettaa, että Agamben itse on myös tukeutunut nimenomaan Hannah Arendtin tulkintaan asiassa.

McGowanin (1998 38–39) mukaan Aristoteleen terminologiassa *Polis* tarkoittaa aidattua kylää, joka toimii julkisen toiminnan tilana. Lisäksi McGowan (1998, 38–39) tulkitsee, että julkinen ja poliittinen tila kietoutuvat Aristoteleen ajattelussaan yhteen erotamattomalla tavalla. Toisaalta *polis* on tilana kaikille kansalaisille jaettava, erotuksena yksityisestä tilasta. (McGowan 1998, 38–39). Bowringin (2011, 48) mukaan *oikos* taas merkitsee kreikan sanaa kodinpiirille, siis yksityistä tilaa, joka on erillään poliittisista

asioista. Sen erillisuus poliittisesta piiristä perustuu juuri siihen, että *oikos* käsittää biologisen elämän ylläpitoon ja lisääntymiseen liittyvät tekijät (Bowring 2011, 48).

Näin ollen Agamben (1998, 2) näkee tärkeäksi, Aristoteleen teoksessaan *Politiikka* tekevän erottelun *oikonomksen* ja *despoteksen* välillä. *Oikonomos* tarkoittaa perheenpäättä ja *despotes* poliitikkoa. Näiden kahden eroavaisuus ei ole luonteeltaan määrällinen vaan laadullinen, joka tarkoittaa, että poliitikko ei ole ikään kuin vaan suuren perheen pää. Tämä tarkoittaa, että kyse on kahdesta tyystin yhteismitattomasta roolista, *polis* ja *oikos* alueiden tehtävät ovat laadullisesti erilaisia. (Agamben 1998, 2.)

Agamben (1998, 2) kirjoittaa, että Aristoteleen mukaan ihmistä ei ole luotu elämää varten vaan ”hyvää elämää” varten, joka saavutetaan politiikan kautta. Agamben (1998, 2) jatkaa, että nimenomaan tästä kumpuaa Aristoteleen käyttämä termi *zoon politikon*, poliittinen eläin. Agamben (1998, 7) kuitenkin ajattelee, tämän eroavaisuuden elämän itsensä (*zoe*) ja poliikseen sisältyvän hyvän elämän (*bios*) välillä olevan illusorinen. Aristoteelinen käsitys Agambenin (1998, 7) mukaan johtaa siihen, että pyrkimyksessään sulkea *zoe poliiksen* alueen ulkopuolelle se samaan aikaan nimenomaan sisällyttää *zoen poliiksen* hallintaan. Näin päädytään tilanteeseen, jossa koko länsimaisen politiikan historia on luonteeltaan biopoliittista (Mills 2017, 38).

Tämän *bioksen* ja *zoen* välillä tapahtuvan samanaikaisen sisältyvän ja ulkopuolisuuden periaate tulee Agambenin (1998, 8) mukaan parhaiden esille *homo sacerin* hahmossa, siis antiikin Rooman laissa oleva subjekti, jota ”ei saa uhrata, mutta jonka saa tappaa”. Ennen tähän hahmoon syventymistä, on kuitenkin aiheellista avata Agambenin termiä paljas elämä (Murray 2010, 61). Paljas elämä on elämän muoto, joka muodostuu *zoen* ja *bioksen* erotuksen vuoksi (Ibid 61). Se on nimenomaisesti sitä elämää, joka tulee paljaaksi *poliiksen* maailmassa, elämän itsensä (*zoen*) muodostuessa määrittelyn kohteeksi (Murray 2010, 61). Mills (2008, 64) kuvastaa paljasta elämää luonnollisen elämän politisoituneeksi muodoksi. Toisin sanoen, se on poliittisesti latautunutta biologista elämää (Mills 2014, 64). Siirryn seuraavaksi tämän *homo sacer* hahmon analyysiin ja niihin seurauksiin, jotka Agamben lukee tällä lainsäädöksellä olevan koko länsimaisen politiikan historiaan. Tästä seuraa myös ensimmäinen kappale, jossa

edellä esiteltyjä ajattelijoita ja käsityksiä, aletaan syntetisoidaan yhdeksi kokonaisuudeksi.

2.4 Homo sacer

Grattonin (2011, 602) mukaan Agambenin metodina on yhden paradigmaattisen tapauksen esituominen. Tämän avulla pystytään paljastamaan suhde antiikin ja modernin välillä. Tällaisen paradigmaattisen tapauksen esiintuonnilla avautuu aivan uusi tutkittava kokonaisuus (Gratton 2011, 602). Murrayn (2010, 64) Agamben tulkinna *Homo sacer* on se muodollinen hahmo, jossa paljas elämä kulkeutuu länsimaisessa poliittisessa traditiossa antiikista meidän päiviimme saakka (Murray 2010, 64).

Homo sacerin historiallinen pohja on löydettävissä Pompeius Festukselta, jonka antiikin määritelmä toimii Agambenille (1998, 71) avauksena. *Homo sacer*, siis pyhä mies, on rikoksesta syytetty yksilö, joka ei sovi poliittisuskonnolliseksi uhriksi. Samalla kuitenkin, *homo sacerin* tappanutta ihmistä ei aseteta syytteeseen, koska tekoa ei pidetä murhana. (Agamben 1998, 71.) Ugiltin (2014, 42) mukaan Agambenin tärkeä oivallus on nimenomaan pyhän elämän ja paljaan elämän yhteyden paljastaminen. Ugilt (2014, 43) jatkaa, että Agamben tulkitsee pyhyyttä ajattelijoiden kautta, jotka painottavat pyhyiden ambivalenttia luonnetta. Pyhydessä yhdistyy kaikkein alhaisin (siis törkyisyys, kauhu) sekä kaikkein ylhäisin (Ugilt 2014, 43). Tavallisessa kuolemantuomiossa nähtiin, että yksilö luovutetaan jumalallisen lain piiriin. Näin itse kuolemantuomion kärsiminen toimi prosessina, jossa elämä muovautui finaalisesti muotoon jumalallisen lain piirissä ja siellä kuollut sai osakseen lopullisen merkityksensä. (Ugilt 2014, 44.)

Ugiltin (2014, 43) Agamben luennassa, *homo sacerin* pyhyys perustuu kaksinkertaiseen ulossulkemiseen. Hän ei ole arvollinen jumalille uhriksi, eikä siis pääse täydellisesti jumalallisen piiriin, mutta samalla hän on myös inhimillisen lain suoja- ja tuomiomekanismien ulkopuolella (Ugilt 2014, 43). Näin ollen *homo sacerin* osana on täydellinen

merkityksettömyys kuoleman edessä, joka juuri on se piirre mikä yhdistää *homo sacerin* pyhyiden (alhaisuudessaan) paljaaseen elämään (Ugilt 2014, 44). Tässä kohtaa palaamme Schmitt'n ajatukseen poikkeustilasta suvereenisuuden osoittavana rajanvetona. Aivan kuten poikkeustilassa laki on suhteessa poikkeustapaukseen vain lain poissaolona, niin myös *homo sacer* kuuluu jumalalle ainoastaan kelpaamattomuudessaan sekä yhteisöön ainoastaan potentiaalisesti tapettavana yksilönä (Agamben 1998, 82).

Tästä Millsin (2014, 63) mukaisessa tulkinnassa seuraa, että poikkeustilassa ja lain epäoperatiivisuudessa, suvereeniteetti muodostaa kaikkein tiiveimmän suhteen juuri paljaaseen elämään. Näin ollen *homo sacerin* luomisessa paljastuva tila on suvereenin sfääri, jossa saa tappaa ilman, että tekoa pidetään murhana (Agamben 1998, 83). *Homo sacerin* hahmossa, paljastuu suvereenin alkuperäinen akti, muodostaa paljaan elämän tila (Agamben 1998, 83). Samalla fundamentti ihmisoikeus omaan elämään – johdettuna itse elämän pyhyiden ideasta – suvereenin valtaa vastaan paljastuu ideaalilta pohjaltaan olevan juuri elämän alistamista elämän pois ottavaan valtaan sekä suvereenin hylkäämäksi joutumisesta johtuvaan kuolemaan (Agamben 1998, 83).

Homo sacer ja suvereeni ovat toisiinsa sidotut vastaparit, jossa suvereenille kaikki ihmiset ovat potentiaalisia *homines sacri* sekä vastaavasti *homo saceria* kohtaan jokainen ihminen on suvereeni (Agamben 1998, 84). Näin voidaan johtaa, että paljas elämä itseasiassa, on se perusta, josta poliittisesti hallittava kokonaisuus luodaan (Ibid, 84). Lemke'n (2011, 54–55) tulkinnassa päätös poikkeustilasta, siis laillispoliittisesta kiellosta, on samalla nimenomaan päätös kuolemasta ja elämästä. Radikaalina teesinä on, että tämä nimenomainen salainen yhteys suvereeniteetin ja paljaan elämän välillä määrittää länsimaista politiikan historiaa (Lemke 2011, 54–55).

2.5 Agambenin Biopoliittinen leiri

Ugiltin (2014, 59) mukaan suvereenin vallan yksi päätehtävistä on tehdä kokeiluja erilaisista tavoista, joilla paljasta elämää kyetään tuottamaan, säilömään ja hallinnoimaan. Tämä on historiallinen prosessi, josta antiikin Rooman lainsäädännössä esiintyvä *homo sacer* on varhainen esimerkki. Uusia, oman aikamme paljaan elämän ilmentymisen muotoja ovat elämän ja kuoleman uudelleenmäärittelyt aivokuolleissa ja koomapotilaissa, pakolaisuus sekä radikaaleimpina kansanmurhat ja keskitysleirit. (Mills 2014, 65; Colebrook & Maxwell 2016, 77.) Keskityn tässä luvussa erityisesti Agambenin teoriaan leiristä ja leirin biopoliittisiin aspekteihin. Agambenin (1998, 166) teoria lähtee liikkeelle Natsi-Saksan keskitysleireistä ja keskittyy sen laillispoliittisen rakenteen analyysiin. Tästä analyysistä seuraa hänen mukaansa se, että tunnistamme leirin olevan myös oman aikamme biopolitiikan *nomos* siis sääntöapparaatti ja poliittiseen tilaan sisältyvä piilotettu mahdollisuus (Agamben 1998, 166).

Keskitysleiri ei ole natsismin tuote, vaan se on esiintynyt ensimmäistä kertaa 1800-luvun taitteessa, Espanjan hallinnoimassa Kuuban siirtomaassa sekä englantilaisten buureja varten perustetuissa keskitysleireissä. Poliittinen tilanne yhdistää kumpaakin tapausta: taustalla oli siirtomaasodan aiheuttamat poikkeustilat, jotka laajenivat koskemaan kokonaista siviiliväestöä. Koska leirit koskivat koko siviiliväestöä, niitä ei perustettu tapa- tai rikollisoikeuteen, vaan nimenomaan poikkeustilalakiin vedoten. Samaan tapaan Natsi-Saksassa internointi ei perustunut tapaoikeuteen vaan *schutzhaft* (turvasäilöntä²) periaatteeseen. Tämä pohjautui Preussilaiseen ennaltaehkäisevään käytänteeseen, pidättää rikokseen syyllistymätön ihminen, jos vain näytti mahdolliselta, että hän tulisi vaarantamaan yhteiskunnallista turvallisuutta. *schutzhaft* periaate löytyy Preussin vuoden 1851 perustuslain säädöksessä koskien poikkeustilaa. Sama toistui Natsi-Saksaa edeltävässä Weimarin tasavallassa, jonka perustuslaissa *schutzhaft* esiintyy poikkeustilan mahdollistavassa artiklassa 48. (Agamben 1998, 166–67.)

---

² lähteessä englanniksi: protective custody

Artiklaa 48 sovellettiin Weimarin tasavallan aikana niin useaan otteeseen, että siitä syntyi kansalaisten silmissä normaali toimi. Natsit ensitöiksi valtaannousun jälkeen julistivat määräyksen, jolla ihmisoikeuksia rajoitettiin kansan ja valtion turvallisuuden vuoksi. Weimarissa vakiintuneen toimintatavan vuoksi kansalaiset eivät osanneet olettaa mitään normaalista poikkeavaa. Kyseisessä määräyksessä ei kuitenkaan tuotu julki, että kyseessä olisi edes ollut varsinainen poikkeustila. Direktiivin sisällössä vain yksinkertaisesti määrättiin, että oikeudet pysyivät poissa, kunnes toisin ilmoitettaisiin. Näin ei kuitenkaan koskaan tapahtunut, sillä poikkeustila pysyi voimassa Natsi-Saksan hajoamiseen asti. Tästä Agamben johtaa, että poikkeustilaan viittaaminen ulkoisena ja muuttuvana vaaratilanteena alkaa hälvetä ja sen käsittäminen sekoittuu itse lailliseen oikeuteen. (Agamben 1998, 167–168.)

Ugiltin (2014, 60) tulkinnassa tämä laillinen ja historiallinen tausta on Agambenille erityisen merkityksellinen. Palauttaen mieleen aiemmin käytetty Carl Schmittin suvereeniteetin rajanvedon: ”Suvereeni on se, joka päättää poikkeustilasta” (Schmitt 1997, 60). Ugiltin (2014, 60) tulkittaessa Agambenin ajattelua suvereenin julistama poikkeustila on se tekijä, jossa keskitysleiri mahdollistuu. Leirin tila avautuu siinä vaiheessa, kun poikkeustilasta alkaa syntymään uusi normi (Agamben 1998, 168–69). Ugiltin (2014, 60) mukaan Agambenin käsitys keskitysleiristä ja leiristä yleensä, on seurausta suvereenista vallasta ja tuon vallan hallintamekanismeista. Näin ollen Ugiltin (2014, 60) tulkinnassa keskitysleirissä on esillä Agambenin esittämän suvereenisuuden toimintalogiikan rajatapaus. Tämä leirin toimintalogiikan pohjautuu sisäistettyyn ulossulkemiseen, sisä- ja ulkopuolen välille jäävään rajatilaan (Ugilt 2014, 60). Tämä rajatila tarkoittaa, että leirissä dikotomiat järjestyksen ja kaaoksen, kuoleman ja elämän sekä faktan ja lain välillä luhistuvat mitättömiksi (Edkins 2000, 6; Agamben 1998, 170). Se mikä Edkinsin (2000, 6) tulkinnan mukaan leirillä tulee hallittavaksi, on täydellisesti poliittisesta statuksesta riisuttua paljasta elämää. Samalla keskitysleiri oli tila, jossa määriteltäessä ulossuljettava aines, määrittyy samanaikaisesti biopoliittinen, suojattava kokonaisuus, natsismi-ideologian germaaninen lajiruumis (Agamben 1998, 174).

Koska leiri ilmaantuu poikkeustilan normalisoitumisesta, jolloin laillisen järjestyksen ja paljaan elämän eroa on mahdotonta huomata. Johdetaan näistä premissistä päätelmä, että modernissa maailmassa olemme jatkuvasti erilaisten leirien ilmentymien ympäröimänä. (Agamben 1998, 174.) Tämän Ugilt (2014, 60) havainnoi olevan yksi Homo Sacer -teoksen osoittamista modernin politiikan pääongelmista. Ugiltin mukaan (2014, 60) *Homo sacer* ja keskitysleiri ovat historiallisina anomalioina osana normaalia juuri siitä syystä, että niiden kummankin sisäinen toimintalogiikka perustuu sisäistettyyn ulossulkemiseen, joka on erottamatonta suvereenista vallasta. Lemke'n (2011, 56) tulkinnassa uutta modernissa politiikassa on se, että siinä biopolitiikka tulee poliittisen hallinnon keskiöön, kun aiemmin biopolitiikkaa harjoitettiin vain suhteessa tietyn kansakunnan "reunatapauksiin". Samalla Lemke (2011, 56) tulkitsee modernissa politiikassa piilevän mahdollisuuden, että poikkeuksesta tulee suuremmissa määrin normi poliittisen hallinnon repertuaarissa.

Richard Ekin mukaan erityisen tärkeäksi Agambenin biopoliittisen leirin ymmärtämiselle on käsittää sen kolonialistisesta taustasta syntyvä yhteys rasismiin. Ek täyttää rakentamaamme kuvaa hyödyntämällä Foucault'n teoriaa, jossa biopolitiikka, kolonialismi ja paljaan elämän tuottaminen nähdään kaikki yhteen linkitettyinä prosessina. Tietty elämänmuoto havaitsee olevansa uhattuna toisen ulkoisen elämänmuodon paineesta. Tämä tarkoittaa sitä, että yhteisön täytyy olla valmis puolustautumaan. Toisen elämänmuodon tuhoaminen edistää oman elämänmuodon säilymistä. Tämä kehitys kuitenkin johtaa siihen, että lopulta vihollista aletaan etsiä oman elämänmuodon sisältä, jolloin laadullinen elämä (*bios*) ja paljas elämä erotellaan oman elämänmuotonsa luovan yhteisön sisällä. Näin rasistiset käytänteet valjastetaan käyttöön ryhmän sisäisesti. EK ajattelee leirin olevan täydellistynyt paljaan elämän tuottamis- ja kontrollijärjestelmä, joka laajenee lopulta leirin aitojen ulkopuolelle. Näin tapahtuu, koska jokainen kansalainen on potentiaalinen vihollinen, joka tarvittaessa tulee lain hylkäämäksi. (Ek 2006, 368–369).

3 KIINAN SORTOTOIMET UIGUURIVÄESTÖÄ VASTAAN AGAMBENIN FILOSOFIAN POHJALTA TULKITTUNA

3.1 Terrorismin torjuntaan käytetty lainsäädäntö

Kiinan juridiseen järjestelmään sisältyy ”antiterrorismi” kokonaisuus. Tämä kokonaisuus koostuu kansalliseen turvallisuuteen sekä terrorismin torjuntaan keskittyvästä lainsäädännöstä. Erityisesti lakeja on merkitty yleiseen rikoslakiin ja rikosprosessilakiin, mutta sen osana on myös eriäviä uskontoihin liittyviä ja ekstremismin³ torjuntaa koskevia säädöksiä. Erityisesti aiheelle oleellisia ovat kohdat, jotka määrittävät laissa olevia problemaattisia termejä kuten terrorismi ja ekstremismi. (OHCHR 2022, 6.)

Koko Kiinaa koskevassa terrorismin torjunnan laissa (CTL) sekä erityisesti Xianjiangia koskevassa implementointilaissa (XIM) terrorismiksi määritellään: ”ehdotukset, väitteet ja teot, jotka synnyttävät sosiaalista paniikkia ja vaarantaa julkista turvallisuutta” (OCHR 2022, 6). Tämän lisäksi: ”fyysiset hyökkäykset, jotka haastavat valtiollisia tai kansainvälisiä organisaatioita, joko väkivalloin tai tuholla pelottelun keinoin, saavuttaen poliittisia, ideologisia tai muita tavoitteitaan.” OHCHR näkee ongelmalliseksi nimenomaan kuvattujen toimien määritelmällisen löyhyyden. Lisäksi terrorismiksi laskettavia toimia määritellään yhtä lailla löyhästi: ”sellaisien toimien suunnittelu tai organisointi, joiden tarkoituksena on fyysisesti satuttaa yksilöitä, tuhota omaisuutta, aiheuttaa häiriötä sosiaaliseen järjestykseen tai muuten vakavasti vahingoittaa sosiaalista järjestystä.” (OHCHR 2022, 6.)

---

³ Aineistossa englanniksi: extremism. Tutkielmassa termejä ekstremismi ja radikalismi käytetään selkeyden vuoksi keskenään vaihtokelpoisina.

Tämän lisäksi nimetään: "terrorismin kannattaminen, terroritekoihin yllyttäminen, laittomien terrorismiin yllyttävien tekstikokonaisuuksien hallussapito, muiden ihmisten pakottaminen pitämään yllään terrorismia kannattavia asuja tai symboleja julkisilla paikoilla, osallistuminen terroristisiin organisaatioihin, informaation, varojen, materiaalin, työn, teknologian, paikkojen ja muun avun antaminen terroristiorganisaatioille sekä terroristeille tai terrorismi aktiviteetteihin ryhtyvän tai niihin koulutettiin aktiviteetteihin." (OHCHR 2022, 7). Jälleen raportissa huomautetaan kuinka löyhä ja subjektiivisia listatut aktit ovat ja näin ollen mahdollistaen niiden mielivaltaisen tulkinnan ja käytön. (OHCHR 2022, 7.)

Uskonnollista ekstremismia kuvataan erityisesti säädöksessä, joka koskee Xinjiangin uskonnollisia suhteita (XRAR) (OHCHR 2022, 7). Uskonnollisen ekstremismin piirteitä ovat: "uskonnollisen opin vääristely tavalla, joka edistää ekstremismia sekä muita radikaaleja ajattelun, puheen ja käyttäytymisen malleja kuten, väkivaltaa, sosiaalista vihanpitoa ja ihmisyyden vastaisuutta"⁴ (OHCHR 2022, 7). Ekstremismin vastaisessa säädöksessä (XDR) sama käsite määritellään: "ehdotuksiksi ja käytänteiksi, jotka kannustavat väkivaltaan" ja "ekstremismiin" sekä "radikalismista vaikutteita ottaneiksi puheiksi ja teoiksi, jotka levittävät radikaalia uskonnollista ideologiaa ja kieltää ja toimii vastoin normaalia tuotantoa sekä elämäntapaa" (OHCHR 2022, 7). Näiden lisäksi XRAR-säädöksessä eksplisiittisesti kielletään ekstremistiset ideat, ajatukset, aktiviteetit, vaatteet, symbolit, merkit ja materiaalit, samalla kuitenkin antamatta mitään spesifiä määritystä, sille mikä tekee kyseiset objektit ekstremistisiksi. XDR-säädöksessä lisäksi nimetään radikalisoitumista kieliviksi aktiviteetiksi radion ja television sisällöistä luopumisen, uskonnollisen fanaattisuuden innoittamat lasten nimeämiset sekä miesten erikoiset parrat. (OHCHR 2022, 7.)

YK:n käytänteistä poiketen Kiinan lainsäädännössä ekstremismiin viitataan yleisesti ilman väkivallan painottamista. Tästä seuraten laissa käytettyyn ekstremismi-käsitteeseen sekoittuu yksilönvalinnan piiriin kuuluvia uskonnollisia ja muita käytänteitä.

---

⁴ anti-humanity

Hyvänä esimerkkinä tästä toimii edellä mainitut XDR-säädökseen sisältyvä lista tavoista ja puheista, jotka viittaavat yksilössä kasvaneeseen radikalisoitumisriskiin: radion ja tv:n kuuntelun ja katsomisen karttaminen tai kieltäytyminen, nuoren tai keskiikäisen miehen pitkän parran kasvattaminen, äkillinen tupakoinnin ja alkoholin lopettaminen sekä normaalien aktiviteettien kuten laulu- ja/tai urheilutapahtumien välttely. (OHCHR 2022, 8.)

Lisäksi samalta XDR:n listalta löytyy mielipiteen vapautteen liittyviä tekijöitä, kuten radikalisoivien kirjojen lukeminen tai viestikeskustelujen käyminen. Myös perhesuunnittelupolitiikan vastustaminen tulkitaan radikalisoitumiseksi ja näin ollen altistaa sanktioille. Radikalisoitumiseen suhtaudutaan kovalla otteella, koska se on tiukasti linkitetty terrorismiin. Tästä seuraten suuri määrä yksilöitä, joilla ei ole mitään tekemistä todellisen terrorismin kanssa ovat riskissä joutua mielivaltaisen laintulkinnan ja poliittisten toimien kohteeksi. (OHCHR 2022, 8-9.)

Edellä kuvatussa osiossa aineistosta toistuvasti esiin nousevana OHCHR:n huolena on terrorismiin ja ekstremismiin liittyvä käsitteellinen löyhyys. Teoreettiseen viitekehukseen nähden tämä juridispoliittinen-malli voidaan nähdä muistuttavan Agambenin (1998, 167) käsittelemää Preussilaiseen poikkeustilalakiin kuulunutta *schutzhaft*, pakkosäilönnän periaatetta, jossa yhteiskunnalle ainoastaan potentiaalisesti vaarallinen yksilö tuli vangita. Kummassakin tapauksessa voidaan nähdä, että löyhä määrittely – oli sitten kyse terrorismista, radikalisoitumisesta tai vaarallisuudesta – mahdollistaa mielivaltaisen toiminnan.

Raportista ei kuitenkaan käy ilmi, onko XRAR, XDR, XIM CTL, säädöksissä esillä eksplisiittistä poikkeustilan periaatetta, kuten oli Preussin *schutzhaft* laissa. Agamben (2005) kuitenkin on itse julkaissut teoksen ”State of Exception”, jossa hän on käsitellyt laajemmin terrorismin vastaista sotaa ja sen yhteydessä esiintyvää poikkeustilan tematiikkaa. Näin ollen rinnastus poikkeustilan ja Kiinan käymän terrorismin vastaisen sodan välillä voidaan pitää perusteltuna. Erityisen biopoliittisina voidaan nähdä olevan parran kasvatuksen sekä alkoholin ja tupakoinnin lopettamisen politisoinnit, että

myös perhesuunnittelupolitiikan vastustaminen XDR-säädöksessä. Nämä kaikki koskevat tekijöitä, jotka ovat nimenomaisesti ihmisen biologisen olemukseen piiriin kuuluvia. Seuraavaksi siirrymme tutkimaan uudelleenkoulutuskeskusten lainsäädännöllistä asemaa.

OHCHR (2022, 9) raportin mukaan uudelleenkoulutuskeskusten⁵ Kiinan valtion nimittämänä tarkoituksena on radikalisoituneiden yksilöiden normalisointi ja uudelleenkoulutus. Kiinan valtion mukaan uudelleenkoulutuskeskuksilla pyritään luomaan keskitietä vakavien ja lievien radikalisoitumisesta kumpuavien rikkomusten rankaisemiselle. Lievissä tapauksissa henkilöä ei aseteta rikollisoikeudelliseen syytöteeseen, vaan hallinnollisen väylän kautta tämä määrätään uudelleenkoulutuskeskukseen ”koulutautumaan”. Jälleen ”vakavien” ja ”lievien” sekä muita syytösoikeuteen liittyviä kategorioita raportissa kritisoidaan epäselvinä. Tämä vuorostaan johtaa väestön piirissä vallitsevaan enenevään epäselvyyteen. Lisäksi esivallan edustaja jokaisella eri oikeusasteella (poliisista tuomariin) voi päättää onko yksilö radikalisoitunut ja näin ollen myös tarvittaessa määrätä tämän uudelleenkoulutuskeskukseen. Tällä tavoin uudelleenkoulutuskeskukseen päätyminen tapahtuu ilman rikosoikeudenkäynnistä seuraavaa tuomiota. (OHCHR 2022, 9–10.)

Agamben (1998, 170) kirjoittaa keskitysleirin legaalispoliittisesta järjestelmän piirteestä, jossa faktasta ja laista tulevat toisistaan erottamattomia termejä. Tämä samankaltainen tilanne voidaan nähdä niin terrorismin, radikalismin, kuin vakavien ja lievien rangaistusten kategorisilla epäselvyyksillä. Näin menetetään yhteisesti hahmotettava merkityskenttä suhteessa lakiin, ja sitä kautta myös akteihin, joita varten laki on luotu. Päädytään epäselvyyden tilaan. Tämä näkyy raportissa mainitussa väestön keskuudessa olevana tosiasiallisena epäselvyytenä.

Toisena nostona, voidaan huomioida, kuinka esivallan edustaja voi hierarkkisesta arvostaan riippumatta määrätä yksilön uudelleenkoulutuskeskukseen. Tässä on mah-

---

⁵ Vocational Education and Training Centers

dollista lukea Ugiltin (2014, 60) Agambenin tulkinnassa esiintyvää suvereniteetin toimintalogiikkaa. Suvereenilla ja niin myös hänen edustajallaan perusaktina on luoda yksilöistä paljasta elämää, mitä voidaan ennakoiden sanoa uudelleenkoulutuskeskuksessa myös tapahtuvan.

OHCHR yhteenvedossaan summaa terrorismin torjuntaa varten luodun lakisysteemin antavan laajat tulkintaoikeudet useille eri viranhaltioille radikaalien yksilöiden tunnistamiseen tavalla, joka ei perustua empiiriseen metodologiaan. Lisäksi itse rangaistukset ovat arvaamattomia sekä huonosti säädettyjä. Edelleen ulkoista ja itsenäistä juridista valvontaa ei esiinny, joka mahdollistaa mielivaltaisen toiminnan. (OHCHR 2022, 11.) Nämä piirteet ovat tässä alaluvussa olleet myös analyysin kohteena. Edellä tulkittiin monialaisen viranhaltijakunnan saamat laajat oikeudet kansalaisiin, heijastelevan suvereenin tehtävänä olevaa paljaan elämän luomista. Kategorista epäselvyyttä on valaistu vertaamalla Kiinan juridista rakennetta oivallukseen lain ja faktan sekoittumisesta.

3.2 Uudelleenkoulutuskeskukset biopoliittisena leirinä

Tässä alaluvussa tutustun syvemmin raportin luomaan kuvaan vankeus- ja vapaudenriistokäytännöistä. Edeltävän alaluvun viimeisenä päätelmänä oli, että Kiinan rakentamassa terrorisminvastaisessa lakisysteemissä on poikkeuksellisen vahvasti läsnä Agambenin (1998, 170) leirikäsitykselle oleellinen: ”hybridi lain ja faktan välillä, jossa kyseisistä termeistä tulee erottumattomat”. Tämän alaluvun tutkimuskohteena on se, että piirtyykö Kiinan vankeus- ja vapaudenriistokäytännöistä yhtäläisyyksiä Agambenin hahmottelemaan biopolitiikkaan.

Vuonna 2018 Kiinan hallinto kertoi uudelleenkoulutuskeskusten tosiasiallisesta olemassaolosta (OHCHR 2022, 12). Tällöin myös XIM sekä XDR säännöksiä muokattiin

tavalla, joka salli kyseessä olleiden keskusten tapaisten rakenteiden luomisen (ibid, 12). Kiinan hallinto on omien sanojensa mukaan sulkenut uudelleenopetuskeskukset vuonna 2019 (OHCHR 2022, 11). Joka tapauksessa XIM sekä XDR säännökset ovat pysyneet muokkaamattomina Kiinan lainsäädännössä, mahdollistaen uudelleenopetuskeskusten jälleen perustamisen milloin tahansa (OHCHR 2022, 18). Tästä syystä olen valinnut puhua uudelleenopetuskeskusten rakenteesta presensmuodossa.

Uudelleenopetuskeskuksiin lähetettyjä ihmisiä on kolme eri kategoriaa:

1. terrorismin tai radikalismien rikoksista tuomitut yksilöt, jotka vankeusajansa jälkeen edelleen ovat uhkana yhteiskunnalle. Nämä yksilöt lähetetään keskuksiin lain nojalla, tuomioistuimen päätöksellä.
2. Yksilöt, joita yllytettiin, pakotettiin, tai kannustettiin terroristiseen tai ekstremistiseen toimintaan osallisiksi. Tämän lisäksi kategoriaan kuuluu henkilöt, jotka osallistuivat terroristiseen tai ekstremistiseen toimintaan tavalla, joka ei täyttänyt rikokseen syyllistymistä. Nämä yksilöt määrätään keskuksiin poliisin päätöksellä.
3. Mahdollista vahinkoa tuottavan terroristiseen tai ekstremistiseen toimintaan osallistuneet, mutta joiden toiminnan seurauksena ei kuitenkaan tosiasiallista vahinkoa tapahtunut. Näiden yksilöiden keskukseseen joutumisesta vastaa esivallan edustaja, joka syytetyn yksilön osoitettua tarpeellista katumusta ja avun tarvetta, evää rikostuomion ja määrää tämän uudelleenopettautumaan. (OHCHR 2022, 12.)

OHCHR:n raportissa käsitellyn Kiinan valtion asiakirjasta käy ilmi, ettei Kiinan hallinto pidä uudelleenopetuskeskusta suoranaisesti ihmisen vapautta rajoittavana paikkana. Hallinto väittää, ettei keskusten tarjoamaa koulutusta ja harjoitusta voi rinnastaa tosiasialliseen vapauden menettämiseen. Hallinnon mukaan keskukset ovat pohjimmaiselta luonteeltaan kouluja. Tämä ei raportin mukaan kuitenkaan vastaa

YK:n kansainvälisen ihmisoikeuksien kuvaa vapaudesta. Näin ollen todetaan uudelleen koulutuskeskusten olevan paikkoja, joissa ihmisten vapautta rajoitetaan. (OHCHR 2022, 12–13.)

2017–2019 vuosina uudelleen koulutuskeskuksessa oleskelleiden henkilöiden haastattelut kuvaavat keskusten toimintaa. Suurin osa haastatelluista pakotettiin uudelleen koulutuskeskukseen, ilman valitusmahdollisuutta. Monen haastateltavan keskukseen päätymistä edelsi pitkät kuulustelut poliisiasemalla. Kenelläkään haastatelluista ei ollut yhteyttä asianajajaan ennen keskukseen päätymistä tai siellä ollessaan. Yksikään haastatelluista ei päässyt poistumaan rakennuksesta esimerkiksi kotivierailuille. Jokainen haastateltu kertoi keskuksien olevan aseistettujen yksilöiden vartioimia. Pituu deltaan vangitsemisjaksot kestivät 2–18 kuukautta, eikä yhdellekään haastatellulle etukäteen kerrottu oleskelunsa pituudesta. Puolet saivat tiukasti valvotussa ympäristössä soittaa lähimmäisilleen. Lisäksi on hyvä huomioida, että usein haastateltavat kutsuivat uudelleen koulutuskeskuksia nimenomaan leireiksi. (OHCHR 2022, 13.)

Raportissa (OHCHR 2022, 15) summataan tavat, joilla uudelleen koulutuskeskuksissa nousee huolestuttavia piirteitä ihmisoikeusnäkökulmasta:

1. Vapaudenriisto tapahtuu ilman selkeää laillista syytä perustuen XIM- ja XRD-säädöksiin. Näihin säädöksiin itseasiassa lisättiin uudelleen koulutuskeskukseen siirtämisen mahdollistavat perusteet vasta sen jälkeen, kun tosiasiallisesti ihmisiä oli jo suljettu keskuksiin. Tämän lisäksi aiemmin mainitut säädösten sisäisessä terminologiassa olevat liian laajat ja epätasälliset kategoriat mahdollistavat mielivaltaisen lain soveltamisen. (OHCHR 2022, 14–15.)
2. Uudelleen koulutusleirille määrätään ihmisiä toiminnasta, joka YK:n normatiivisesta näkökulmasta on yksilön perusoikeuksien- ja vapauksien ilmaisu. Raportin käsittelemällä vuodetussa Karax-listassa on merkittynä aktiviteetteja, joiden vuoksi yksilöitä on ohjattu leirille. Lista sisältää laaja-

alaisesti syytä: liian suuresta perheestä, hunnun tai parran pitämiseen ja ulkomaille matkustamiseen. Karax-listalla olleet syyt ovat tulleet myös haastateltujen kertomuksissa vahvistetuiksi. (OHCHR 2022, 15.)

3. Uudelleen koulutuskeskuksissa uupuu suoja mekanismit, joiden kuuluisi kansainvälisen oikeuden mukaisesti aina taata vangittujen yksilöiden oikeuksien varjelu. Tähän kohtaan liittyvät myös edellä mainitut asianajajien poissaolo ja pidätysaikojen pituudesta kertomattomuus. Haastateltavan kommentti kuvaa tätä piirrettä mallikelpoisesti: ”Minulle ei kerrottu minkä takia olin siellä, kuinka pitkään minun piti olla siellä. Minun täytyi tunnustaa rikos, mutta en tiennyt mikä rikos vaati tunnustustani”. (OHCHR 2022, 15–16.)

Edellä käytetty siteeraus heijastelee laajempaa OHCHR:n haastatteleminen yksilöiden yhtäläistä kokemusta tuomioista, joita keskuksissa jaettiin. Jo kuukausia vangittuina olleet henkilöt vietiin ryhmänä, ilman asianajajien läsnäoloa, keskuksen sisällä olevan ”tuomioistuimen” eteen. Siellä syytettyjen täytyi itse valita omat rikkomuksensa päälle 70 erilaista rikosta sisältävästä listasta, jonka nojalla heidät tulitaisiin asettamaan syytteeseen. Tämä tarkoittaa OHCHR:n tulkinnan mukaan sitä, että erillisenä pidetyt rikosoikeudellinen ja hallinnollinen väylä olivat todellisuudessa erottamattomia toisistaan. Tällä on OHCHR:n mukaan pyritty, oikeuttamaan laajempia pidätyksiä, mutta myös kontrolloimaan vangitsemisesta vapautuneita yksilöitä. Tämä on ollut tärkeää, jotta yksilöt voidaan helpommin palauttaa takaisin keskuksiin tuomion kärsimisenkin jälkeen. (OHCHR 2022, 16.)

Aiemmassa kappaleessa todettiin Kiinan terrorismivastaisessa lainsäädännössä olevan vahvasti läsnä Agambenin leirin legaalispoliittiselle järjestelmälle oleellinen fak-tan ja lain sekoittuminen (Agamben 1998, 170). Agamben (1998, 171) kirjoittaa: ”Se on kynnys, jossa laki jatkuvasti liikkuu faktuaaliseen ja faktuaalinen lakiin ja, jossa näin ollen nämä kaksi sfääriä muuttuvat erottumattomaksi toisistaan.” Edellä käsitellyn leirin toimintalogiikkaa voidaan nähdä vastaavan Agambenin ajattelun leirin kuvaa.

Erityisen hyvin tämä näkyy edellä käsitellyssä uudelleenkoulutuskeskusten sisäisissä syytettyjen tuomitsemisissa, jossa syytetyt itse valitsivat rikoksen, johon heidän tuomionsa tulisi perustamaan. Tilanteessa faktat eivät ole oleellisia, toisaalta oleellista ei ole myöskään laki, jäljelle jää pelkkä lainvoimaisuus. Näin ollen voidaan selvästi havaita, kuinka laki ja fakta ovat olleet täysin erottamattomia syytettyjen kohdalla sovelletuissa oikeuskäytänteissä.

Toisekseen valtion mainostamien, rikosoikeudellisen ja hallinnollisten väylien tosiasiallinen sekoittuminen kielii samasta Agambenin kuvaamasta faktuaalisesti tapahtuneen ja lain sekoittumisesta. Tällöin voimme nähdä uudelleenkoulutuskeskusten menettelyjen luonteeseen tiukasti limittyvän piirteitä, jotka muistuttavat Ugiltin (2014, 60) Agamben luennassa kuvaamaa keskitysleirin ontologiaa. Tuo ontologia perustuu sisäistettyyn ulossuljentaan, jossa välitila syntyy (Ugilt 2014, 60). Tähän välitilaan joutuneet ovat Edkinsin (2000, 6) Agamben tulkinnassa, täydellisessä paljaan elämän tilassa, moderneja *homo sacer* yksilöitä.

Viimeiseksi huomioksi on tarpeellista lisätä se, että vaikka Kiinan hallinto on kieltänyt uudelleenkoulutuskeskusten toiminnan jatkumisen, niin sen mahdollistava lainsäädäntö on vielä voimassa. Tämä voidaan nähdä sopivan Agambenin sekä häneen vaikuttaneeseen Carl Schmittin poikkeustila-ajatteluun. Lemke'n (2011, 56) Agamben tulkinnassa painottuu, kuinka poikkeustilasta ja näin ollen myös paljaan elämän luomisesta tulee yhä merkittävämpi osa modernin poliittisen hallinnon valtarepertuaaria. Uudelleenkoulutuskeskukset mahdollistava legaalinen rakenne on edelleen osana XDR ja XIM säädöksiä. Niinpä vaikka uudelleenkoulutuskeskukset eivät aktiivisesti olisikaan enää käytössä, voidaan ne siitä huolimatta nähdä pysyvänä osana Kiinan valta- ja hallintorepertuaaria. Näin leiri on pysyvänä uhkana. Tältä osin edellä mainittu Lemke'n (2011, 56) Agamben tulkinta näyttää Kiinassa toteutuvan.

Edellä arvioidun summaamiseksi näyttäytyy uudelleenkoulutuskeskukset paljaan elämän tiloina. Tämä johtopäätös seuraa niin, keskuksissa olleiden haastateltavien sekä erityisesti legaalispoliittisen rakenteesta tehtyyn analyysiin pohjaten. Mikäli näin

on, niin myös uudelleenkoulutuskeskuksissa olleiden subjektien on myös oltava paljasta elämää, *homo sacer* yksilöitä. Agambenin (1998, 170) mukaan leirissä on kaikki mahdollista. Jotta pystymme arvioimaan tarkemmin vastausta uudelleenkoulutuskeskuksen subjektien paljaan elämän statuksellisuuteen, on keskityttävä siihen, mitä haastatellut yksilöt ovat kertoneet uudelleenkoulutuskeskuksissa tapahtuneista asioista. Näin hahmottuu myös paremmin minkälaisia tiloja uudelleenkoulutuskeskukset ovat.

3.3 Uudelleenkoulutuskeskus paljaan elämän asuinsijana

Haastatelluista ihmisistä 2/3 osaa koki kidutukseen samaistettavaa kohtelua sekä/tai muuta kaltoin kohtelua joko keskuksissa itsessään tai keskukseen joutumisen yhteydessä. Väkivaltaa tai muuta huonoa kohtelua haastatelluista suurin osa kohtasi joko kuulusteluiden yhteydessä tai rangaistuksena huonosta käytöksestä. Tarkemmin raportissa mainitaan tiikerituolien⁶ sekä sähköistettyjen pamppujen käyttö pahoinpitelyjen yhteydessä. Tämän lisäksi mainittuna ovat kuulustelut, joiden aikana yksilön kasvoille on kaadettu vettä, pitkäaikaiset eristyssellijaksot ja pahoinpitelyt tunnustuksen aikaansaamiseksi. (OHCHR 2022, 21–22.)

Raportissa mainitaan myös kaltoinkohtelua, jolla ei ole ollut suoraa yhteyttä kuulusteluihin tai rangaistuksellisuuteen. Vankeutta on jouduttu kärsimään käsiraudoitettuna. Vangitut ovat myös nähneet nälkää ja laihtuneet vakavasti. Keskuksissa vartioiminen on ollut jatkuvaa. Yöllä sellien ja huoneiden valoja on laitettu päälle yönaikana, vaikeuttaen nukkumista. Sellitovereiden on täytynyt pitää öisiä vuorovahteja varmis-

---

⁶ Tiikerituoli: metallinen tuoli, jossa on käsi- ja jalkaraudat, tehden siinä istuvan yksilön täysin liikkumiskyvyttömäksi (Human Rights Watch 2015).

taakseen, ettei kukaan harjoita rukousta. Henkilökohtaisen identiteetin ilmaisua rajoitettiin edellä mainitun rukoilun lisäksi laajemmin uskonnollisuuden sekä äidinkielellä puhumisen kieltämisillä. Identiteetin muokkaamista lisäsi poliittinen opetus, jonka osana oli Kiinan ”punaisten laulujen” ja muun puoluemateriaalin muistiin painaminen. Haastateltu kertoi opetusmetodeista seuraavasti: ”Me jouduimme laulamaan isänmaallisia lauluja yksi toisensa jälkeen, joka päivä, niin kovaan ääneen kuin mahdollista ja niin kauan, että se sattui, kasvomme muuttuivat punaisiksi ja verisuonet nousivat pintaan.” Laulujen ja puoluemateriaalin ulkoa opettelu olivat haastateltavien mukaan uudelleen koulutuskeskuksissa kaiken aikaa läsnä olevia tekijöitä. (OHCHR 2022, 22.)

Raportissa kuvataan myös haastateltujen kokemuksia, joissa esiintyy suoranaisen keuhollisia Aspekteja. Lähes jokainen haastatelluista kertoi pistosten, pillereiden tai kummankin säännöllisestä annostelusta. Yhdistävänä tekijänä oli lääkkeiden uneliaaksi tekevä vaikutus. Erään haastatellun mukaan pilleri annettiin päivittäin: vangit asetettiin jonoon, jokainen sai vuorollaan lääkkeen, ja muovihansikkaisilla käsillä tarkastettiin jälkikäteen, että suu oli tyhjä ja pilleri nielaistu. Suurin osa haastatelluista vangeista oli saanut lääkkeitä alkuvaiheessa sekä toistuvasti vankeutensa aikana, vaikkakin lääkkeiden annostelun tiheys vaihteli vankien kertomuksissa. Toisena yhdistävänä tekijänä oli tietämättömyys siitä, mitä lääkettä heille jaettiin sekä kyvyttömyys kieltäytyä lääkkeen ottamisesta. (OHCHR 2022, 23.)

Osa vangituista, erityisesti naiset, kokivat seksuaalista väkivaltaa. Osa näistä haastatelluista kertoi seksuaalisen väkivallan tapahtuneen osana kuulusteluita. Toiset kertoivat raiskauksista, jotka tapahtuivat uudelleen koulutuskeskusten asuintilojen ulkopuolella, kameravalvomattomissa huoneissa. Monet naiset kertoivat olleensa invasiivisten gynekologisten tutkimusten kohteena. Erään haastateltavan mukaan hänelle tehtyyn tutkimukseen osallistui sivustakatsovia nuoria ja vanhoja naisvankeja, joilla ei ollut mitään ilmeistä yhteyttä tai ymmärrystä tapahtuvasta tutkimuksesta. (OHCHR 2022, 23.)

Edellä kuvattuihin asioihin perustuen OHCHR uskoo, että oikeudellisesta näkökulmasta katsottuna uudelleenkouluksissa on tapahtunut seuraavia vakavia ihmisoikeusrikkomuksia. Ensiksi fundamenttivelvollisuus kohdella vapaudenriistettyjä yksilöitä inhimillisesti ja kunnioituksella, täysin ilman kidutusta tai muita ihmisarvoa alentavia rangaistuksia tai käytänteitä hyödyntämättä. Toisekseen ihmisoi-keutta päättää omaa terveyttä ja kehoa koskevista asioista sekä perusoikeutta saada kohtelua, joka pyrkii maksimoimaan yksilön fyysistä ja henkistä terveyttä. Kolmanneksi valtion poliittisten toimien juridisessa viitekehyksessä ei esiinny mitään meka-nismia, joilla uudelleenkouluksien toimintaa voisi aidosti itsenäinen in-stanssi valvoa. (OHCHR 2022, 23–24.) Viimeiseksi todetaan, että Kiinan hallinto on kieltänyt kaikki syytökset. Hallinto on myös verbaalisesti hyökännyt kokemuksiin jakaneita uhreja vastaan. Näin tehdessään hallinto on entisestään lisännyt uhrien ko-kemaa kärsimystä. (OHCHR 2022, 24–25.)

Homo sacer oli yksilö, joka kuului biologisesti vielä eläessään jo jumalaiselle järjestyk-selle, pyhän piiriin (Ugilt 2014, 43). *Homo sacer* oli alhaisuudesta nousevan pyhyytensä tähden kelpaamaton uhriksi, mutta samalla hänen kuulumisensa ihmisyhteisöön ta-pahtui vain ulossulkemisen kautta, luvallisuutena tappaa (Agamben 1998, 82; Ugilt 2014, 44). Artikkelissa (OHCHR 2022, 21–24) kuvaillut toimet: pahoinpitelyt kuulus-teluissa ja rangaistuksena, naisiin kohdistunut seksuaalinen väkivalta sekä jokaista vangittua koskeva suostumuksesta riippumaton lääkkeiden annostelu, kielii sisäiste-tyin ulossulkemisen logiikasta. Sisäistetyssä ulossulkemisen tilassa, aivan kuten antii-kin Rooman *homo sacer*, niin myös 2000-luvun kiinalainen uiguuri edustaa paljaan elä-män ilmenemistä. Yksinkertaisesti sanottuna uudelleenkouluksissa olevat uiguurit (sekä muut etniset vähemmistöt) ovat erillään Kiinan *bioksesta*, muodollisesta elämästä. Tämä näkyy siinä, että heille tehdään asioita, joita valtaosa muista kiinalai-sista eivät joudu kokemaan.

Tässä yhteydessä on erityisen kiinnostava Agambenin (1998, 166–167) huomio keski-tysleirin ja kolonialismin historiallisesta yhteydestä. Keskityisleiri perustettiin koko si-iviliväestöä koskevan poikkeustilan perusteella (Ibid 166–167). Tämä sama kaava

näyttää toistuvan myös uiguurien tapauksessa. Xinjiangin maakunnan yhteys Kiinaan perustuu 1700-luvulla alkaneeseen valloitusotaan ja 1800-luvun aikana tapahtuneeseen alueen hallinnolliseen assimilointiin sekä Kiinan alueellisen vallan vahvistumiseen (Finley 2020, 349). Näin ollen voidaan uiguurien historia Kiinassa tulkita kolonialistiseksi historiaksi.

Richard Ekin (2006, 369) Agamben tulkinnassa esiintynyt rasismin painottaminen tulee näin ollen myös oleelliseksi. Kiinan sortotoimien rasistinen logiikka näyttäytyy erityisesti pyrkimyksenä kitkeä uiguuriväestön eriävä kieli- ja uskontoidentiteetti pois ja korvata se puoluelinjaan sopivilla piirteillä. Nämä kaksi identiteetin ominaisuutta voidaan tulkita nimenomaan tekijöiksi, jotka luovat uiguureista uhkan. Ekin Agamben tulkinnassa uhkaa vastaan tarvitsee puolustautua. Erityisesti sisäisen uhkan puolustautumiselle paras keino on leiri, joka mahdollistaa tehokkaan paljaan elämän luomisen. (Ek 2006, 369.) Vaikka sisäistetty ulossulkeminen näyttäytyy edellä kuvatun perusteella entistä selkeämmältä, on siitä huolimatta vaikeaa arvioida tarkoittaako se kuitenkin kuolemalle hylkäämistä, siis lupaa tappaa.

OHCHR:n (2022, 22) raportissa mainitaan huhuista, liittyen uudelleen koulutuskeskuksissa tai pidätyksen yhteydessä tapahtuneisiin kuolemiin. Tältä pohjalta ei kuitenkaan voida väittää, että kuolema keskuksissa tai pidätysten yhteydessä olisi osana normaalia päiväjärjestystä. Samalla kuitenkin on kiinnitettävä huomiota OHCHR:n (2022, 24) tunnistamaan ongelmaan, että uudelleen koulutuskeskusten, tai sitä ympäröivästä struktuurista puuttuu itsenäiset valvontamekanismit, jotka suojaisivat uhrien oikeuksien toteutumista. Toisena ongelmana on uudelleen koulutuskeskusten epäselvä juridisepoliittinen rakenne, hallinnollisen ja rikollisoikeudellisen rangaistuksen välimaastossa (OHCHR 2022, 12). Nämä kaksi ongelmaa huomioiden voinee väittää, ettei luvalliselle tappamiselle ainakaan ole mitään selkeitä pidäkkeitä. Jos mitään selkeitä pidäkkeitä luvalliselle tappamiselle ei ole, silloin yksilö on *de facto* lain hylkäämä ja *homo sacer*, paljaan elämän yksilö.

Vaikka uiguurit ja muut etniset vähemmistöt ovat *homines sacri*, paljaan elämän yksilöitä niin siitä huolimatta heillä on mahdollisuus päästä uudelleenkoulutuskeskuksesta pois takaisin osaksi muuta yhteiskuntaa. Uudelleenkoulutuskeskuksia on Kiinan valtion toimesta kuvattu dynaamisiksi paikoiksi, joissa ihmiset jatkuvasti tulevat ja menevät (OHCHR 2022, 17). Tämä jo itsessään näyttää viittaavan niiden luonteeseen paikkoina, jotka ovat inkorporoituna muuriensa ylitse. Näin ollen on oleellista analysoida laajemmin, OHCHR:n raportissa kuvattua yhteiskunnan tarkkailu- ja hallintajärjestelmää, jonka keskellä kansalaiset elävät. Näin voimme selvittää onko missä mielessä ja millä tavoin leiri levinnyt omien muuriensa ulkopuolelle.

3.4 Leirin leviäminen läpi yhteiskunnan

Terrorismia ja ekstremismia koskevat lakisäädökset, oikeuttavat julkisen turvallisuuden takaamiseksi käyttää teknologiaa, joiden avulla henkilöistä voidaan kerätä laajalajaisesti tietoja. OHCHR:n raportti viittaa laaja-alaisesti ja systemaattisesti toimivan valvontajärjestelmän olemassaoloon. Valvontajärjestelmä toimii sekä internetissä, että oikeassa elämässä. Sen teknologisiin kyvykkyyksiin kuuluu biometrisen datan keruu sisältäen iiriksen skannausta ja kasvojen kuvantamista. (OHCHR 2022, 30.)

Biometristä dataa keräävää teknologiaa on käytetty valvontakameroissa, jotka lisäksi pystyvät tunnistamaan henkilöiden kasvoja. Yksittäiset valvontakamerat vuorostaan muodostavat systemaattisesti ja laaja-alaisesti levitetyn verkoston. OHCHR:n raportin mukaan julkisuuteen vuotaneissa dokumenteissa näkyy todisteita erityisesti ”etnisten kielten väestöön” kohdistuvasta valvonnasta, jonka osana sadoista tuhansista ihmisistä on muodostettu omat poliisitiedostot. Samoissa dokumenteissa on poliisin informaatioita säilövän Integroitunut Yhteisoperaatioiden Alustan⁷ (englanninkielinen lyhenne IJOP) julkaisemia tiedotteita henkilöistä, jotka voidaan merkitä potentiaalisesti

---

⁷ Integrated Joint Operations Platform

vangittaviksi. IJOP:in lisäksi käytetään sen kanssa yhteistoiminnallista järjestelmää, joka käyttäytymiseen ja muihin indikaattoreihin nojaten merkkää osan kansalaisista potentiaalisesti vaarallisiksi. (OHCHR 2022, 30.)

Vuodesta 2016 eteenpäin Xinjiangin alueelle on perustettu suuri määrä fyysisiä tarkastusasemia, joita operoi raskaasti aseistuneet poliisiyksiköt (OHCHR 2022, 30). OHCHR nimeää tämänkaltaisten rakenteiden tarkoituksiksi ihmisten liikkumisen tehostaamisen valvonnan. OHCHR:n haastattelemat henkilöt kuvasivat kuinka aiemmin kahden ja puolen tunnin kestänyt automatka, on venynyt uudessa järjestyksessä yhdeksän tuntiseksi. Uudessa järjestyksessä tarvitsi lisäksi hankkia paikallisilta viranomaisilta lupa saadakseen matkustaa toiseen kylään. Erityisesti liikkumisenvapauden rajoittaminen kohdistui etnisiin yhteisöihin. Tätä harjoitettiin tiesuluilla ja tarkastuspisteillä, jotka olivat ajoteiden ja kylien lisäksi myös lentoasemilla. Lentoasemilla muut kuin uiguurit pääsivät kulkemaan vapaata väylää pitkin eteenpäin. Raportissa mainitaan myös uiguurien ja muiden muslimivähemmistöjen passien takavarikointi sekä matkustaessa takaisin Kiinaan pelkästään se, että asui Xinjiangissa johti erityis-kuulusteluihin. (OHCHR 2022, 31.)

Kiinan hallintoa syytetään myös lisääntymisoikeuksien rikkomisesta. Raportissa mainitaan YK:n talous- ja sosiaalineuvoston (ECOSOC) huoli, ettei Kiinassa yhden lapsen politiikasta luopumisen jälkeenkään täysin kunnioiteta vapaata valintaa päättää, kuinka monta lasta kukin yksilö haluaa. Huolissaan ECOSOC on ollut myös raportoituista pakkoaborteista ja -sterilisoinneista, joiden tarkoituksena on säädellä yleistä syntyvyyttä. Xinjiangissa syntyvyys on laskenut merkittävästi, vuosien 2017 ja 2019 välillä syntyvyys putosi 48.7 %. Enemmistönä tässä trendissä on ollut uiguuriväestö. Osasyys muutokselle on ennen vuotta 2017 löyhästi sovellettu perheensuunnittelupolitiikkaa uiguuri- ja muuhun muslimiväestöön. (OHCHR 2022, 33–34.)

Vaikuttavana tekijänä syntyvyyteen nähdään kuitenkin myös valtion suhtautuminen enemmän lisääntyviin etnisiin vähemmistöihin (OHCHR 2022, 34). Kiinan hallinto on luonut tiukan linkin suurilapsisuuden ja uskonnollisen radikalisoitumisen välille (OHCHR, 34). Valtion mukaan uiguuriväestön varhaiset avioliitot sekä siihen liittyvät

naisten useat raskaudet ja suuri syntyvyys linkittyvät alueella vallinneeseen uskonnollisen radikalismiin negatiivisiin vaikutuksiin (OHCHR 2022, 34–35). Lisäksi aiemmin mainitulla Karax-listalla perhepolitiikan rikkominen oli yksi yleisimmistä syistä uudelleen koulutuskeskuksiin siirtämisestä (OHCHR 2022, 35).

Monet haastatellut naiset syyttivät esivaltaa pakotetusta ehkäisykäytöstä, erityisesti kierukan asettamisesta sekä jopa pakotetusta sterilisaatioista. Tämän lisäksi haastatellut naiset kertoivat vakavista rangaistuksista, pidätyksistä ja vangitsemisesta, mikäli perhesuunnittelupolitiikkaa rikkoi. Perhesuunnittelupolitiikan maksimaalisen lapsimäärän synnyttäneet naiset kertoivat pakkoaborteista sekä pakotetuista kierukan asettamisista. Raportissa päätellään, että alueen etnisten vähemmistöjen, erityisesti uiguurien, syntyvyyden lasku on todennäköisesti seurausta laajasta ekstremismin ja terrorismin vastaisen taistelun nojalla tapahtuvasta sorrosta ja syrjinnästä. (OHCHR, 2022, 35–36.)

Agamben (1998, 174) summaa leirin olevan poikkeustilan synnyttämä alue, jossa paljas elämä ja laillinen järjestys toimii erottamattomina toisistaan. Näin ollen hän päätelee, että ihminen on leirissä aina kun edellä kuvattu rakenne ilmaantuu riippumatta paikasta käytetystä nimestä tai siitä millaisia rikoksia paikassa tehdään tai ollaan tekemättä (Agamben 1998, 174). Sanoessaan leirin olevan moderniuden biopoliittinen *nomos*, Agamben (1998, 176) yhdistää leirin erityisesti kaupunkiin, leiri sijaitsee kaupungin sisällä.

Laajat tarkkailuverkostot, jotka sisältävät biometrisiä tiedonkeruujärjestelmiä, kasvojen kuvantamista käyttäviä valvontakameroita sekä fyysisiä tarkastuspisteitä (OHCHR 2022, 30–31), voidaan nähdä paljaan elämän tuottamisen välineiksi. Näiden teknologioiden avulla ihminen typistetään, tunnistettaviksi kasvoiksi, liikkeiksi, akteiksi, jotka alistetaan jatkuvaan tarkkailuun (OHCHR 2022, 30–31). Näitä tietoja hyödyntää big data -teknologialla toimiva analyysikoneisto, joka luokittelee yksilön olevan joko riski tai toistaiseksi turvallinen (OHCHR 2022, 30). Tämä muistuttaa logiikaltaan suvereenin toimintamekanismia, jossa suvereenille, jokainen on potentiaalinen *homo sacer* (Agamben 1998, 84).

Eroavaista OHCHR:n (2022) raportin antamassa kuvassa muihin, varhaisempiin suvereenin vallan ilmaisuihin paljaan elämän luomisesta on valvontajärjestelmän uusiasteinen totaalisuus. Ennen suvereeni saattoi muuttaa kansalaisen *homo saceriksi*, ehdotuksesta, pyynnöstä, toiveesta, kun taas nykyisessä Kiinassa itse suvereenin päätöksellä voidaan tulkita olevan entistä vähemmän merkitystä. Tämä johtuu siitä, että päätös ihmisen vaarallisuudesta ja siis täten tarpeesta muuttaa yksilö *homo saceriksi*, koostuu isolta osin big data -teknologian tekemästä analyysistä. Suvereenin päätös näin ollen näyttäisi olevan vähemmän merkitsevämmässä asemassa, kuin aiemmin tai ainakin päätettävän asian painopiste on siirtynyt. Suvereeni kyllä edelleen päättää keistä tehdään *homines sacri*, mutta enemmissä määrin tuo päätös on muodossa, millaiset piirteet tekevät yksilöistä *homines sacreja*. Itse päätöksen tekee keinoälyinen analyysiohjelmisto.

Toiseksi Agambenin (1998, 174) edellä kuvatun leirikäsityksen piiriin näyttäisi selkeästi kuuluvan eriävät tarkastuspisteet, niin kaupungissa, tienvarsilla, kuin myös lentokentillä. Tilojen funktiona oletettavasti on kerätä tietoa henkilöistä, jotka kertovat tuleeko yksilöä pitää vaarallisena vaiko toistaiseksi turvallisena. Mikäli yksilö on vaarallinen, häntä on kohdannut aiemmissa luvuissa käsitellyt kaksi väylää (OHCHR 2022, 9). Hallinnollinen, joka tarkoittaa uudelleenkorutuskeskusjaksoa tai rikosoikeudellinen, josta seuraa vankilatuomio (OHCHR 2022, 9). Kuten Ugilt (2014, 60) huomauttaa, leirin ontologinen rakenne on aina yksi ja sama keskitysleirin kanssa, se perustuu sisäistettyyn ulossulkemiseen. Nämä eriävät Kiinan hallinnon käyttämät tilat voidaan tulkita juuri niiksi, joissa ulossuljettava (uhkaksi koettu etninen vähemmistö) sisäistetään, siis pidetään osana suvereenin valtaa, mutta juuri ulossuljettuna lainvoimaisuudesta.

4 LOPPUPÄÄTELMÄT JA POHDINTA

Tämän tutkimuksen tavoitteena on ollut tarkastella Kiinan uiguureita vastaan tehtyjä ihmisoikeusrikkomuksia, filosofi Giorgio Agambenin ajattelun kontekstissa. Uiguuriväestön tilannetta kuvaavana aineistona on käytetty Yhdistyneiden Kansakuntien Ihmisoikeusvaltuutetun toimiston vuotena 2022 julkaisemaa raporttia (OHCHR 2022). Agambenin (1998) filosofiassa olen erityisesti paneutunut *Homo Sacer* -teoksessa tehtyyn analyysiin suvereenisuudesta ja paljaasta elämästä.

Teoriaosuuden alussa olen käsitellyt Agambenia innoittaneita Foucaultia ja Schmittiä. Teoreettisessa viitekehyksessä tulkiten oleelliseksi *Homo Sacer* -kirjan johdannossa esille tulevan pyrkimyksen korjata ja täydentää Foucaultin biopoliittisen teoriaa (Agamben 1998, 9). Tutkielmani perusteella tämän Agamben saavuttaa syntetisöimällä biopoliittiseen analyysiin suvereeniteetin ja poikkeustilan käsitteillä (Lemke 2010, 15). *Homo sacer* – henkilö, jonka saa tappa, muttei uhrata – on kiinnekohta, jonka avulla Agamben paljastaa länsimaisen politiikan varjopuolen, sen biopoliittisen sydämen (Murray 2010, 64). *Homo sacerissa* ilmentyy täydellisellä tavalla paljas elämä sekä sen yhteys poikkeustilaan ja suvereeniteettiin (Agamben 1998, 83). Modernissa maailmassa tämän saman paljaan elämän tuottaminen tapahtuu Agambenin mukaan biopoliittisen leirin muodossa, jonka kaikkein radikaalein ilmaus oli Natsi-Saksan keskitysleirit. Hänen väitteenään on, että leirin rakenne on modernin maailman normiksi muuttunut toimintatapa (Agamben 1998, 166.)

Analyysiosuudessa olen implementoinut Agambenin teoriaa tarkastellen Kiinan terrorismin vastaista sotaa seuraavista näkökulmista: lainsäädännön, uudelleenkorutuskusten sekä yhteiskunnassa ylipäättään. Esittelen seuraavissa kappaleissa lyhyesti tutkimukseni löydökset.

Kiinan terrorismitorjunnan lainsäädännön ytimessä on tapa, jolla lainsäädännöllinen kieli jätetään tarkoituksellisesti ambivalentiksi. Tämä on tullut tutkimuksessa esille

erityisesti ekstremismin ja terrorismin käsitteiden löyhyydessä, jonka vuoksi lakia voi tulkita mielivaltaisella tavalla. (OHCHR 2022, 6–7.) Olen tätä lain piirrettä tulkittaessa verrannut sitä Agambenin (1998, 167) käsittelemän *shutzshaft* periaatteeseen. *Shutzshaft* oli Natsi-Saksan keskitysleirien taustalla toimivan poikkeustilalainsäädännön osa, jossa pakkosäilöntään otettiin henkilöitä, joita pidettiin ainoastaan potentiaalisessa mielessä vaarallisina yksilöinä (Agamben 1998, 167).

Lainsäädännön ambivalenssi tulee esille myös uudelleenkoulutuskeskuksissa. Niiden valtion määrittämänä tehtävänä on toimia keskittien ratkaisuna vakavien ja lievien radikalisoitumisesta kumpuavien rikosten rankaisemiseen. (OHCHR 2022, 9). Toisaalta vakavan ja lievän rangaistuksen välillä ei ole kategorista eroavaisuutta (OHCHR, 10). Yhteisenä piirteenä siis vakavien ja lievien sekä radikalismien ja ekstremismin kanssa on lainsäädännön sisällöllinen epäselvyys. Tutkimuksessa tämä epäselvyys yhdistetään Agambenin (1998, 170) kuvaamaan keskitysleirin piirteeseen, jossa faktasta ja laista tulee toisistaan erottamattomia termejä. Argumenttina on, että tällainen faktan ja lain erottamattomuus toteutuu Kiinan terrorismin torjunnan lainsäädännössä. Tutkimuksessa tulkitaan tämän olevan nimenomaisesti lain tavoitteena. Tällöin kansalaiset menetettävät yhteisesti hahmotettavan merkityskentän suhteessa lakiin ja sitä kautta myös niihin faktuaalisiin tekoihin, joita varten laki on.

Seuraavassa tutkimuksen osiossa analysoin kuinka uudelleenkoulutuskeskukset heijastelevat toiminnaltaan ja rakenteeltaan Agambenin ajattelussa esiintyvää leiriä. Tämä osio rakentuu luontevasti edeltävään lainsäädäntöä käsittelevään lukuun ja myös löydökset ovat kiinnittyneitä toisiinsa. Tutkimuksessa löytyy yhtäläisyys lainsäädännössä esiintyneeseen lain ja faktan sekoittumiseen. Uudelleenkoulutuskeskuksissa olleiden haastateltujen mukaan keskuksissa on järjestetty valeoikeudenkäyntejä, joissa syytetyt itse ovat valinneet rikoksen, jonka perusteella heidät tuomitaan (OHCHR 2022, 16). Tässä näkyy kuinka faktat eivät ole oleellisia, kuten ei ole myöskään laki, jolloin jäljelle jää pelkästään lainvoimaisuus, lain takana oleva suvereenin voima. Toinen tapa, jolla uudelleenkoulutuskeskukset heijastelevat Agambenin leiri-

käsitystä on sisäistetyn ulossulkeutumisen periaate. Tämä tulee erityisesti esille niiden ollessa tosiasiallisesti hybridejä, aidon rikosoikeudellisen ja hallinnallisen väylän välillä. Tällaisina paikkoina, ne pakenevat selkeitä dikotomioita. Viimeiseksi Agambenin ja Schmittin poikkeustila-ajattelu näkyy siinä, että vaikka Kiina sanoo lakkautaneensa uudelleenkoulukskeskukset, on niiden mahdollistavat lainsäädännölliset elementit edelleen paikallaan. Näin ollen ne säilyvät ovat pysyvänä uhkana

Edeltävässä kappaleessa esitellyt tulokset viittaavat siihen, että sisäistetyn ulossulkeutumisen logiikalla toimineissa uudelleenkoulukskeskuksissa olleet yksilöt ovat tyytetyjä paljaaksi elämäksi. Tätä väitettä tukeakseni olen esitellyt OHCHR:n haastattelujen yksilöiden kokemuksia uudelleenkoulukskeskuksista. Tässä materiaalin luennessa on ollut oleellista Agambenin (1998, 170) mainitsema käsitys leiristä tilana, jossa kaikki on mahdollista. Tutkimuksessani huomioidaan liuta eriäviä tapoja, joilla Kiinan valtio on rikkonut ihmisoikeuksia. Jo tämä fakta, että Kiinan valtio kohtelee uiguureja, kolonialismin kohteena ollutta kansaa, eri tavalla kuin väestönsä enemmistöä kertoo paljaan elämän luomisesta. Tutkimuksessa lieventävänä asiatilana tulkitaan se, ettei raportissa esitetä todisteita suurista kuolonuhrien määristä (OHCHR 2022, 22). Tämä ei kuitenkaan vaikuta itsessään paljaan elämän kysymykseen. Lopuksi päätellään, koska uudelleenkoulukskeskukset ovat lain hylkäämiä, siis pidäkkeettömiä paikkoja, niin ne ovat myös juuri siitä syystä paljaan elämän asuintiloja.

Viimeisenä analyysin kohteena on Kiinan valtion laajempi tarkkailu- ja hallintajärjestelmä, joka on perustettu etnisten vähemmistöjen alueelle. Tässä osiossa tutkitaan millä tavoin Agambenin teoria leirin limittymisestä osaksi julkista tilaa, voidaan nähdä tapahtuneen Kiinan Xianjiangin maakunnassa. Tutkimuksessa päädytään väittämään, että tämä tapahtuu erityisesti hallintateknologioiden kautta, joilla ihmiset tyytätetään tunnistettaviksi kasvoiksi ja liikkeiksi, näin tehden jokaisesta yksilöstä potentiaalisen *homo sacerin*. Huomion myös kuinka käsitellyssä systeemissä voidaan nähdä suvereenin päätöksellisyyden vähentyvän. Päätäntävallan painopiste on siirty-

nyt argumentoitavasti ennen näkemättömällä tavalla keinoälyisille analyysiohjelmistoille. Selkeitä paljaan elämän lokuksia ovat eriävät, kaupunkeihin, tienvarsiin ja lentokentille muodostetut tarkastuspisteet, jotka kohdistuvat etnisiin vähemmistöihin.

Aiemmissä tutkimuksissa Xianjiangin tilanteesta, joissa on käytetty Agambenia analyysivälineenä on havaittu samanlaisia tuloksia (ks. (Kam & Clarke 2021; Roberts 2018). Kam ja Clarke (2021, 636) painottaa omassa Xinjiangin valvontaa ja radikalisoitumisen estämistä käsittelevässä tutkimuksessa nimenomaisesti suvereniteetin ja paljaan elämän yhteyttä sekä kolonialistista näkökulmaa suhteessa uudelleen kouluttamisen prosessissa. Roberts (2018, 235–236) tutkimuksessa käytetään *homo sacer* käsitettä välineenä ymmärtämään globaalin terrorisminvastaisen sodan ajalla terroristien sekä laajemmin kaikkien muslimien asemaa. Erityisesti tämä koskee Kiinan uiguureja, jotka Roberts (2018, 236) näkee Kiinan tekemiksi poliittisesti oikeudettomiksi *homo sacer* subjekteiksi. Samassa tutkimuksessa myös Agambenin käsitys keskitysleireistä rinnastetaan uudelleen koulutuskeskusten kanssa (Roberts 2018, 251).

Nähdäkseni tutkimuksessani on kaksi eroavaisuutta aiempiin. Olen tutkinut uiguurien tilannetta ainoastaan Agambenin teorian viitekehyksestä, tämä on asetelma, jota en lukemassani kirjallisuudessa ole aiemmin havainnut systemaattisesti tehtävän. Toinen eroavaisuus liittyy itse aineistona käytettyyn OHCHR:n (2022) raporttiin. Jo itse raportin julkaisua voidaan pitää poliittisesti merkittävänä tekona. Raportin merkitys saattaa myös kasvaa tulevien sukupolvien silmissä, erityisesti jos sortotoimet Kiinassa tulevat jatkumaan tai pahimmillaan kiihtymään.

Erityisenä puutteena tutkimuksessani on työn muodon vaatimuksesta tehty rajausta käsittelemään raportista vain kaikista tärkeimmiltä vaikuttavista kohtia. Tulevassa tutkimuksessa OHCHR:n (2022) raportista voisi nostaa esille laajempia aihealueita koskien esimerkiksi työllisyyttä ja vankilajärjestelmää, jotka tässä tutkielmassa ovat täysin ohitettuja. Työssä oleva lainsäädännöllisen osuuden laatu olisi myös nähdäkseni saattanut parantua, mikäli analyysia olisi tehty tukeutumalla myös Agambenin (2005) *State of Exception* -teokseen. Tämäkään tutkielman laajuuden puitteissa ei ollut mahdollista.

Nähdäkseni olen tutkimuksessani tehnyt yhden uuden havainnon, jota en ole nähnyt aiemmassa Agambeniin liittyvässä tutkimuskirjallisuudessa. Tuo havainto koskee Xianjiangissa käytettyihin keinoälyisten valvontasysteemeihin, joiden avulla tietyt yksilöt määritetään vaarallisiksi, vangitaan ja näin ollen muodostetaan moderneiksi *homo sacereiksi*. Xianjingissa suvereenin vallan edustajana – ja näin ollen se, joka luo tiiviimmän suhteen paljaaseen elämään – ei tietyssä mielessä enää ole *päätöksiä tekevä ihminen*, vaan *päätökset laskeva* eloton keinoälykkyys. Täten vaikka ihminen tekisikin viimeisen päätöksen itse pidätyksen määräyksestä, niin keinoäly on jo ennakoita luonut uuden paljaan elämän, jonka ihminen on vain implementoimassa todelliseksi.

LÄHTEET

- Abbott, Mathew. 2016. "Agamben, Giorgio (1942–)". Teoksessa *Routledge Encyclopedia of Philosophy*, 1. p. London: Routledge. Haettu 24.11.2022 osoitteesta: <https://doi.org/10.4324/9780415249126-DD3594-1>.
- Agamben, Giorgio. 1998. *Homo Sacer: Sovereign Power and Bare Life*. Stanford, California: Stanford University Press. Kääntänyt englanniksi Heller-Roazen, Daniel
- Agamben, Giorgio. 2005. *State of Exception*. Chicago Illinois: University of Chicago Press. Kääntänyt englanniksi Attell, Kevin
- Bowring, Finn. 2011. *Hannah Arendt: A Critical Introduction*. Pluto Press. Haettu 24.10.2022 osoitteesta <https://search-ebshost-com.ezproxy.jyu.fi/login.aspx?direct=true&db=e000xww&AN=434965&site=ehost-live>.
- Colebrook, Claire, ja Jason Maxwell. 2016. *Agamben. Key Contemporary Thinkers*. Cambridge, UK: Polity. Haettu 21.10.2022 osoitteesta <https://search-ebshost-com.ezproxy.jyu.fi/login.aspx?direct=true&db=nlebk&AN=1165974&site=ehost-live>.
- Edkins, Jenny. 2000. "Sovereign Power, Zones of Indistinction, and the Camp". *Alternatives: Global, Local, Political* 25 (1): 3–25. Haettu 2.11.2022 osoitteesta <https://www.jstor.org/stable/40644981>
- Ek, Richard. 2006. "Giorgio Agamben and the Spatialities of the Camp: An Introduction". *Geografiska Annaler. Series B, Human Geography* 88 (4): 363–86. Haettu 22.9.2022 osoitteesta <https://www.jstor.org/stable/4621535>
- Finley, Joanna Smith. 2020. "Why Scholars and Activists Increasingly Fear a Uyghur Genocide in Xinjiang". *Journal of Genocide Research*, 23:3, 348-370. Haettu 25.11.2022 osoitteesta <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/14623528.2020.1848109>
- Foucault, Michel. 2010. *Seksuaalisuuden historia. 2. uud. laitos. Eurooppalaisia ajattelijoita*. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press. Kääntänyt suomeksi Sivenius, Kaisa.
- Gratton, Peter. 2011. "What More Is There to Say? Revisiting Agamben's Depiction of Homo Sacer". *The European Legacy, toward New Paradigms* 16 (5): 599. Haettu 27.10.2022 osoitteesta: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/10848770.2011.599553>

- HUMANS RIGHTS WATCH. 2015. Tiger Chairs and Cell Bosses Police Torture of Criminal Suspects in China. Haettu 21.12.2022 osoitteesta <https://www.hrw.org/report/2015/05/13/tiger-chairs-and-cell-bosses/police-torture-criminal-suspects-china>
- Kam, Stefanie and Michael Clarke. 2021. "Securitization, Surveillance and 'de-Extremization' in Xinjiang." *International Affairs* 97 (3) (05): 625-642. Noudettu 4.11.2022 osoitteesta <https://www.proquest.com/scholarly-journals/securitization-surveillance-de-extremization/docview/2531291538/se-2>.
- Lemke, Thomas. 2011. *Biopolitics: An Advanced Introduction*. New York: New York University Press.
- McGowan, John. 1998. *Hannah Arendt: An Introduction*. Minneapolis, UNITED STATES: University of Minnesota Press. Haettu 21.10.2022 osoitteesta <http://ebookcentral.proquest.com/lib/jyvaskyla-ebooks/detail.action?docID=310414>.
- Mills, Catherine. 2008. *The Philosophy of Agamben CONTINENTAL EUROPEAN PHILOSOPHY*: Routledge. Haettu 22.09.2022 osoitteesta <https://web.p.ebscohost.com/ehost/detail/detail?vid=0&sid=b1d68f6b-fd15-4f33-8f09-9e98cfa4bec0%40redis&bdata=JnN-pdGU9ZWWhvc3QtbGl2ZQ%3d%3d#AN=930746&db=e000xww>.
- Mills, Catherine. 2017. *Biopolitics*. Florence, UNITED STATES: Taylor & Francis Group. Haettu 22.09.2022 osoitteesta <http://ebookcentral.proquest.com/lib/jyvaskyla-ebooks/detail.action?docID=5089143> .
- Murray, Alex. 2010. *Giorgio Agamben*. London, UNITED KINGDOM: Taylor & Francis Group. Haettu 27.09.2022 osoitteesta <http://ebookcentral.proquest.com/lib/jyvaskyla-ebooks/detail.action?docID=667928>.
- Murray, Alex, ja Jessica Whyte. 2011. *The Agamben Dictionary*. Edinburgh, UNITED KINGDOM: Edinburgh University Press. Haettu 27.09.2022 osoitteesta <http://ebookcentral.proquest.com/lib/jyvaskyla-ebooks/detail.action?docID=744024>.
- OHCHR. 2022. *OHCHR Assessment of human rights concerns in the Xinjiang Uyghur Autonomous Region, People's Republic of China*. Haettu 15.09.2022 osoitteesta <https://www.ohchr.org/en/documents/country-reports/ohchr-assessment-human-rights-concerns-xinjiang-uyghur-autonomous-region>

- Ojakangas, Mika. 2004. *A Philosophy of Concrete Life: Carl Schmitt and the Political Thought of Late Modernity*. SoPhi 77. Jyväskylä: Minerva. Haettu 17.10.2022 osoitteesta <https://jyx.jyu.fi/handle/123456789/43281>
- Ojakangas, Mika. 2020. *Polis and Oikos: The Art of Politics in the Greek City-State. European Legacy : Toward New Paradigms*. Routledge. Haettu 21.10.2022 osoitteesta <https://jyx.jyu.fi/handle/123456789/68532>
- Oksala, Johanna. 2010. "Violence and the Biopolitics of Modernity". *Foucault Studies* (10) 23–43. Haettu 21.10.2022 osoitteesta <https://rauli.cbs.dk/index.php/foucault-studies/article/view/3122>
- Pajari, Katariina. 2019. "KIINAN PIMEÄ REUNA". *Helsingin Sanomat* 23.03.2019. Haettu 20.11.2022 osoitteesta <https://dynamic.hs.fi/2019/uiguurimuslimit/>
- Roberts, Sean. 2018. ""The biopolitics of China's "war on terror" and the exclusion of the Uyghurs"" *Critical Asian Studies*, 50:2, 232-258. Haettu 22.09.2022 osoitteesta <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/14672715.2018.1454111>
- Schmitt, Carl, Markku Koivusalo, Tapani Hietaniemi, Kaarlo Tuori, ja Mika Ojakangas. 1997. *Poliittinen teologia: neljä lukua suvereenisuusopista*. Paradeigma-sarja: Tutkijaliiton julkaisu 86. Helsinki: Tutkijaliitto.
- Skön, Kirsti & Tolsa, Maria. 2022. "Sorto sai kasvot". *Yle* 24.05.2022. Haettu 20.11.2022 osoitteesta <https://yle.fi/a/3-12386159>
- Ugilt, Rasmus. 2014. *Giorgio Agamben: Political Philosophy*. Penrith, UNITED KINGDOM: Humanities-Ebooks, LLP. Haettu 27.09.2022 osoitteesta <http://ebookcentral.proquest.com/lib/jyvaskyla-ebooks/detail.action?docID=3306143>.